Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (antroji išplėstinė kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. lapkričio 10 d.*

„Konkurencija – Karteliai – Jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių sektorius – Sprendimas, kuriuo konstatuojami šeši SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimai – Manipuliavimas tarpbankinėmis referencinėmis normomis JPY LIBOR ir Euroyen TIBOR – Konkurencijos ribojimas dėl tikslo – Maklerio dalyvavimas darant pažeidimus – „Hibridinė“ susitarimo procedūra – Nekaltumo prezumpcija – Gero administravimo principas – Baudos – Bazinis dydis – Išimtinis koregavimas – Reglamento (EB) Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis – Pareiga motyvuoti“

Byloje T-180/15

Icap plc, įsteigta Londone (Jungtinė Karalystė),

I**cap Management Services Ltd**, įsteigta Londone,

Icap New Zealand Ltd, įsteigta Velingtone (Naujoji Zelandija),

atstovaujamos advokatų C. Riis-Madsen ir S. Frank,

ieškovės,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą V. Bottka, B. Mongin ir J. Norris-Usher,

atsakovę,

dėl pagal SESV 263 straipsnį pateikto prašymo panaikinti 2015 m. vasario 4 d. Komisijos sprendimą C(2015) 432 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (AT.39861 – Jenos palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės) arba, nepatenkinus šio prašymo, sumažinti ieškovėms tuo sprendimu skirtas baudas

BENDRASIS TEISMAS (antroji išplėstinė kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Prek (pranešėjas), teisėjai E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke ir J. Costeira,

sekretorius L. Grzegorczyk, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. sausio 10 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: anglų.

Sprendimą

I. Ginčo aplinkybės

1 Ieškovės *Icap plc*, *Icap Management Services Ltd* ir *Icap New Zealand Ltd* priklauso maklerių paslaugų, teikiamų balso ir elektroniniais tinklais, įmonei, kuri taip pat teikia paslaugas ir sudarius sandorį (toliau – *Icap*).

2 2015 m. vasario 4 d. Sprendimu C(2015) 432 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (AT.39861 – Jenos palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės; toliau – ginčijamas sprendimas) Europos Komisija konstatavo, kad *Icap* dalyvavo darant šešis SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimus, susijusius su manipuliavimu tarpbankinėmis referencinėmis normomis *London Interbank Offered Rate* (LIBOR, Londone taikoma tarpbankinė norma) ir *Tokyo Interbank Offered Rate* (TIBOR, Tokijuje taikoma tarpbankinė norma) Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, kurie anksčiau buvo konstatuoti 2013 m. gruodžio 4 d. Komisijos sprendime C(2013) 8602 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla AT.39861 – Jenos palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės; toliau – 2013 m. sprendimas).

3 2010 m. gruodžio 17 d. UBS AG ir *UBS Securities Japan* (toliau kartu – UBS) pateikė Komisijai prašymą pagal Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 298, 2006, p. 17; 2014 m. specialusis leidimas lietuvių k.,8 sk., 2 t., p. 155; toliau – Pranešimas dėl bendradarbiavimo) ir informavo ją apie kartelį Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių sektoriuje.

4 2011 m. balandžio 24 d., 2011 m. lapkričio 18 d., 2012 m. rugsėjo 28 d. ir 2012 m. gruodžio 3 d. atitinkamai *Citigroup Inc.* ir *Citigroup Global Markets Japan Inc.* (toliau kartu – *Citi*), *Deutsche Bank Aktiengesellschaft* (toliau – DB), *R. P. Martin Holdings* ir *Martin Brokers (UK) Ltd*, taip pat *The Royal Bank of Scotland* (toliau – RBS) pateikė prašymus pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo (ginčijamo sprendimo 47–50 konstatuojamosios dalys). 2011 m. birželio 29 d. ir 2013 m. vasario 12 d. UBS ir *Citi* buvo sąlyginai atleistos nuo baudos pagal minėto pranešimo 8 punkto b papunktį (ginčijamo sprendimo 45 ir 47 konstatuojamosios dalys).

5 2013 m. vasario 12 d., remdamasi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 11 straipsnio 6 dalimi, Komisija pradėjo pažeidimo procedūrą prieš UBS, RBS, DB, *Citi*, *R. P. Martin Holdings ir Martin Brokers (UK)*, taip pat prieš *JP Morgan Chase & Co.*, *JP Morgan Chase Bank, National Association and J. P. Morgan Europe Ltd* (ginčijamo sprendimo 51 konstatuojamoji dalis).

6 2013 m. spalio 29 d. Komisija šio sprendimo 5 punkte nurodytoms bendrovėms nusiuntė pranešimą apie kaltinimus (ginčijamo sprendimo 52 konstatuojamoji dalis).

7 Pagal 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101 ir 102] straipsnius tvarkos (OL L 123, 2004, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81), iš dalies pakeisto 2008 m. birželio 30 d. Komisijos reglamentu Nr. 622/2008 (OL L 171, 2008, p. 3), 10a straipsnyje numatytą susitarimo procedūrą Komisija priėmė 2013 m. sprendimą, kuriame padarė išvadą, kad šio sprendimo 5 punkte nurodytos bendrovės pažeidė SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio nuostatas, kai dalyvavo sudarant susitarimus ir derinant veiksmus, kuriais siekta apriboti ar iškraipyti konkurenciją Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių sektoriuje.

A. Administracinė procedūra, per kurią buvo priimtas ginčijamas sprendimas

8 2013 m. spalio 29 d. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1/2003 11 straipsnio 6 dalimi, pradėjo pažeidimo procedūrą prieš ieškoves (ginčijamo sprendimo 53 konstatuojamoji dalis).

9 2013 m. spalio 31 d. įvyko susitikimas, siekiant sudaryti susitarimą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 773/2004 10a straipsnį, per kurį Komisija ieškoves informavo apie kaltinimus, kuriuos ji ketino pareikšti *Icap*, ir pagrindinius jos turėtus tai pagrindžiančius įrodymus (ginčijamo sprendimo 54 konstatuojamoji dalis).

10 2013 m. lapkričio 12 d. ieškovės pranešė Komisijai apie savo ketinimą nepasirinkti susitarimo procedūros (ginčijamo sprendimo 55 konstatuojamoji dalis).

11 2014 m. birželio 6 d. Komisija pateikė ieškovėms pranešimą apie kaltinimus. Šios į jį atsakė 2014 m. rugpjūčio 14 d. ir per 2014 m. rugsėjo 12 d. įvykusį posėdį (ginčijamo sprendimo 58 ir 59 konstatuojamosios dalys).

12 2015 m. vasario 4 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame apkaltino *Icap* „padėjus“ daryti šešis pažeidimus ir skyrė jai šešias baudas, kurios iš viso sudaro 14 960000 EUR.

B. Ginčijamas sprendimas

1. Nagrinėjami produktai

13 Nagrinėjami pažeidimai susiję su Japonijos jenos palūkanų normos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, pažymėtomis indeksu JPY LIBOR arba Euroyen TIBOR. JPY LIBOR yra Londone (Didžioji Britanija) taikomų referencinių palūkanų normų visuma, kurią priimant ginčijamą sprendimą buvo nustačiusi ir paskelbusi *British Bankers Association* (BBA, Britanijos bankų asociacija) ir kuri buvo naudojama daugeliui Japonijos jenos finansinių priemonių. Ji apskaičiuojama remiantis kainos pasiūlymais, kuriuos kasdien pateikia bankų, priklausančių šiai asociacijai, komitetas (toliau – JPY LIBOR komitetas). Šie pasiūlymai leidžia nustatyti „vidutinę“ normą, už kurią kiekvienas minėtam komitetui priklausantis bankas galėtų pasiskolinti lėšų prašydamas tarpbankinių pasiūlymų protingai sumai ir su jais sutikdamas. Remdamasi šių bankų perduota informacija ir atmesdama keturias didžiausias ir keturias mažiausias referencines normas BBA nustatydavo tam tikros dienos JPY LIBOR normą. Euroyen TIBOR yra Tokijuje (Japonija) taikomų referencinių palūkanų normų visuma, kuri atlieka tą pačią funkciją, tačiau ją apskaičiuoja *Japanese Banker Association* (JBA, Japonijos bankų asociacija) remdamasi šios asociacijos narių komiteto pasiūlymais ir atmesdama dvi didžiausias ir dvi mažiausias referencines normas. Komisija konstatavo, kad JPY LIBOR ir Euroyen TIBOR normos yra Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių kainos dalis. Jos gali turėti įtakos sumai, kurią bankas turės sumokėti arba gaus suėjus kompensacijos mokėjimo terminui ar tam tikrais laiko tarpais. Dažniausiai pasitaikančios išvestinės finansinės priemonės – tai palūkanų normos garantijų sandoriai, palūkanų normų apsikeitimo sandoriai, palūkanų normos pasirinkimai ir ateities sandoriai dėl palūkanų normos (ginčijamo sprendimo 9–19 konstatuojamosios dalys).

2. „Icap“ inkriminuojami veiksmai

14 *Icap* kaltinama tuo, kad „padėjo“ daryti šešis pažeidimus, t. y.:

– „2007 m. UBS / RBS pažeidimą“ – nuo 2007 m. rugpjūčio 14 d. iki lapkričio 1 d.,

– „2008 m. UBS / RBS pažeidimą“ – nuo 2008 m. rugpjūčio 28 d. iki lapkričio 3 d.,

– „UBS / DB pažeidimą“ – nuo 2009 m. gegužės 22 d. iki rugpjūčio 10 d.,

– „*Citi* / RBS pažeidimą“ – nuo 2010 m. kovo 3 d. iki birželio 22 d.,

– „*Citi* / DB pažeidimą“ – nuo 2010 m. balandžio 7 d. iki birželio 7 d.,

– „*Citi* / UBS pažeidimą“ – nuo 2010 m. balandžio 28 d. iki birželio 2 d.

15 Pirma, Komisija, be kita ko, konstatavo, kad *Icap* veikė kaip maklerė Japonijos jenų indėlių grynaisiais pinigais rinkoje, tarpininkaujama jos pačios padalinio „Cash / Money Market desk“, įsteigto Londone. Vykdydama šią veiklą ji šios rinkos subjektams pateikdavo vertinimus tiek dėl esamų kiekių, tiek dėl kainų, kurie turėjo padėti šiems subjektams sudaryti susitarimus. Kalbėdama konkrečiau apie vertinimus, kuriuos *Icap* pateikė šiems subjektams, Komisija iš esmės pažymėjo, kad jie apėmė jos prognozes dėl konkrečios dienos JPY LIBOR normų, pateikiamas pranešime, kuris buvo perduodamas finansų įstaigoms; kai kurios iš jų priklausė JPY LIBOR komitetui. Ji manė, kad šis pranešimas turėjo didelę reikšmę bankų elgesiui, kai šie pateikdavo savo pasiūlymus dėl palūkanų normų (ginčijamo sprendimo 98–101 konstatuojamosios dalys).

16 Antra, Komisija pažymėjo, kad *Icap* taip pat veikė kaip maklerė Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, o šį vaidmenį atliko konkretus padalinys. Ji priėjo prie išvados, jog kadangi tam tikri prekiautojai veikė per šį padalinį, UBS, o paskui *Citi* prekiautojas su H. ne tik sudarė teisėtus sandorius, bet ir jo prašymu mėgino paveikti JPY LIBOR normą pakeičiant atitinkamą pranešimą arba pasitelkiant *Icap* ryšius su tam tikrais bankais, priklausančiais JPY LIBOR komitetui (ginčijamo sprendimo 102 ir 103 konstatuojamosios dalys).

17 Trečia, Komisija manė, kad dėl šios priežasties *Icap* padėjo padaryti šešis 2013 m. sprendime konstatuotus pažeidimus (ginčijamo sprendimo 165–171 konstatuojamosios dalys). Kiek tai susiję su, pirma, 2007 m. UBS / RBS, 2008 m. UBS / RBS ir UBS / DB pažeidimais, ji nurodė, kad UBS prekiautojas naudojosi *Icap* paslaugomis siekdamas daryti įtaką tam tikrų JPY LIBOR komitetui priklausančių bankų, kurie nedalyvavo šiuose trijuose karteliuose, pasiūlymams. Šiuo aspektu ji apkaltino *Icap* pasinaudojus savo ryšiais su šiam komitetui priklausančiais bankais, kaip to siekė UBS, ir pateikus klaidingą informaciją apie JPY LIBOR normas ateityje (minėto sprendimo 77 konstatuojamosios dalies a ir b punktai ir 106–141 konstatuojamosios dalys). Kiek tai susiję su, antra, *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimais, ji konstatavo, kad *Citi* prekiautojas naudojosi *Icap* paslaugomis siekdamas daryti įtaką tam tikrų šiam komitetui priklausančių bankų, kurie nedalyvavo šiuose dviejuose karteliuose, pasiūlymams. Šiuo aspektu ji taip pat apkaltino *Icap* pasinaudojus savo ryšiais su tam komitetui priklausančiais bankais ir pateikus klaidingą informaciją (minėto sprendimo 83 konstatuojamosios dalies a ir b punktai ir 154–164 konstatuojamosios dalys). Kiek tai susiję su, trečia, *Citi* / RBS pažeidimu, ji apkaltino *Icap* tuo, kad ši pasinaudojo ryšio priemone tarp *Citi* prekiautojo ir RBS prekiautojo, siekdama padėti daryti tą pažeidimą (to paties sprendimo 84 ir 142–153 konstatuojamosios dalys).

3. Baudos apskaičiavimas

18 Iš pradžių Komisija priminė, kad remiantis Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėmis (OL C 210, 2006, p. 2, toliau – 2006 m. gairės) bazinis baudos dydis turi būti nustatomas atsižvelgiant į pažeidimo padarymo aplinkybes, visų pirma pažeidimo sunkumą ir trukmę, o kiekvieno dalyvio vaidmenį reikia įvertinti individualiai, kartu atsižvelgiant į galimas sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes (ginčijamo sprendimo 284 konstatuojamoji dalis).

19 Komisija pažymėjo, kad 2006 m. gairėse pateikiama nedaug rekomendacijų dėl padėjėjams skirtinos baudos apskaičiavimo metodo. Kadangi *Icap* veikė maklerio paslaugų rinkose, o ne palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, Komisija manė, kad siekdama nustatyti apyvartą ir apskaičiuoti baudą ji negali pajamų už maklerio paslaugas pakeisti pajamomis, susijusiomis su Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių kaina, nes toks pakeitimas neatspindėtų pažeidimo sunkumo ir pobūdžio. Tuo remdamasi ji iš esmės padarė išvadą, kad reikia taikyti 2006 m. gairių 37 punktą, kuriame leidžiama nesilaikyti šių gairių nustatant bazinį baudos dydį (ginčijamo sprendimo 287 konstatuojamoji dalis).

20 Atsižvelgdama į atitinkamų veiksmų sunkumą ir *Icap* dalyvavimo darant kiekvieną iš šešių nagrinėjamų pažeidimų trukmę Komisija už kiekvieną iš jų nustatė bazinį baudos dydį, t. y. 1 040 000 EUR už 2007 m. UBS / RBS pažeidimą, 1 950 000 EUR už 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, 8 170 000 EUR už UBS / DB pažeidimą, 1 930 000 EUR už *Citi* / RBS pažeidimą, 1 150 000 EUR už *Citi* / DB pažeidimą ir 720 000 EUR už *Citi* / UBS pažeidimą (ginčijamo sprendimo 296 konstatuojamoji dalis).

21 Apskaičiuodama galutinį baudos dydį Komisija nenustatė jokių sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių ir pažymėjo, kad nebuvo viršyta 10 % metinės apyvartos maksimali riba (ginčijamo sprendimo 299 konstatuojamoji dalis). Todėl ginčijamo sprendimo rezoliucinės dalies 2 straipsnyje ieškovėms buvo skirtos baudos, kurių galutinis dydis lygus joms skirtų baudų baziniam dydžiui.

II. Procesas ir šalių reikalavimai

22 2015 m. balandžio 14 d. ieškovės kanceliarijai pateikė pareiškimą, kuriuo pareiškė šį ieškinį.

23 Teisėjo pranešėjo siūlymu 2016 m. vasario 15 d. Bendrasis Teismas (ketvirtoji kolegija), taikydamas savo Procedūros reglamento 89 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, paprašė ieškovių atsakyti į klausimą, susijusį su antruoju ieškinio pagrindu, po to, kai buvo paskelbtas 2015 m. spalio 22 d. Sprendimas *AC-Treuhand / Komisija* (C-194/14 P, EU:C:2015:717).

24 2016 m. vasario 29 d. ieškovės į Bendrojo Teismo klausimą atsakė, kad atsisako dalies savo antrojo pagrindo.

25 Pakeitus Bendrojo Teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į antrąją kolegiją, todėl ši byla buvo paskirta tai kolegijai.

26 Atsižvelgdamas į antrosios kolegijos siūlymą ir remdamasis procedūros reglamento 28 straipsniu Bendrasis Teismas nusprendė perduoti bylą nagrinėti išplėstinei kolegijai.

27 Teisėjo pranešėjo siūlymu Bendrasis Teismas (ketvirtoji išplėstinė kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas procedūros reglamento 89 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, pateikė šalims klausimus raštu ir paprašė Komisijos pateikti prašymus dėl susitarimo, kuriuos UBS pateikė dėl 2007 m. UBS / RBS pažeidimo ir 2008 m. UBS / RBS pažeidimo.

28 2016 m. lapkričio 30 d. Komisija atsisakė įvykdyti prašymą pateikti dokumentus. 2016 m. gruodžio 1 d. nutartimi Bendrasis Teismas nurodė Komisijai jam pateikti šiuos du dokumentus. Remiantis Procedūros reglamento 92 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa ir siekiant suderinti, viena vertus, rungimosi principą su, kita vertus, susitarimo procedūros ypatybėmis, 2016 m. gruodžio 1 d. nutartimi su šiais dviem dokumentais susipažinti leista tik šalių atstovams ir tik kanceliarijoje, draudžiant daryti kopijas. 2016 m. gruodžio 7 d. Komisija įvykdė tyrimo priemonę.

29 2016 m. gruodžio 8 d. ir 9 d. atitinkamai ieškovės ir Komisija atsakė į Bendrojo Teismo klausimus. 2016 m. gruodžio 31 d. ir 2017 m. sausio 5 d. atitinkamai Komisija ir ieškovės pateikė savo pastabas dėl kitos šalies atsakymų.

30 Per 2017 m. sausio 10 d. posėdį šalys buvo išklausytos ir atsakė į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus.

31 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti visą ginčijamą sprendimą arba jo dalį,

– jei šis reikalavimas nebūtų patenkintas, panaikinti ar sumažinti skirtas baudas,

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas ir kitas išlaidas, susijusias su šiuo ginču,

– imtis bet kokių, kaip mano Bendrasis Teismas, tinkamų priemonių.

32 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

– atmesti visą ieškinį,

– priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

III. Dėl teisės

A. Dėl vieno dokumento ir vieno reikalavimo priimtinumo

33 Komisija ginčija ketvirto ieškovių reikalavimo ir Bendrajam Teismui skirto vieno rašto priimtinumą.

1. Dėl ketvirtojo ieškovių reikalavimo priimtinumo

34 Ketvirtuoju reikalavimu ieškovės Bendrojo Teismo prašo „imtis bet kokių, kaip mano Bendrasis Teismas, tinkamų priemonių“.

35 Kadangi tokį reikalavimą reikia aiškinti kaip prašymą, kad Bendrasis Teismas duotų Komisijai nurodymus, reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Europos Sąjungos teismas negali duoti nurodymų Sąjungos institucijoms ar pakeisti tų institucijų vykdydamas teisėtumo kontrolę. Remiantis SESV 266 straipsniu, atitinkama institucija turi imtis priemonių sprendimui, priimtam dėl ieškinio dėl panaikinimo, įvykdyti (žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Omnis Group / Komisija*, T-74/11, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:283, 26 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

36 Todėl kadangi ketvirtuoju reikalavimu prašoma duoti nurodymus, jį reikia atmesti kaip nepriimtiną.

2. Dėl vieno ieškovių rašto priimtinumo ginčijimo

37 Triplike Komisija teigia, kad Bendrajam Teismui atsiųstą ieškovių dokumentą, kurio kopiją ieškovės jai perdavė tiesiogiai, reikia pripažinti nepriimtinu, nes jis neatitinka Procedūros reglamento nuostatų.

38 Šiuo aspektu pakanka pabrėžti, kad 2016 m. kovo 2 d. sprendime buvo nutarta nepridėti šio dokumento prie bylos medžiagos. Todėl Komisijos siekiamas priimtinumo ginčijimas neturi prasmės.

B. Dėl reikalavimų panaikinti

39 Grįsdamos reikalavimą panaikinti ginčijamą sprendimą, ieškovės remiasi šešiais pagrindais. Keturiuose pirmuosiuose pagrinduose, kurių pirmas susijęs su konkurencijos apribojimo ar iškraipymo „dėl tikslo“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, aiškinimu ir taikymu, antrasis – su „padėjimo“ sąvokos taikymu šios bylos aplinkybėmis, trečiasis – su šešių nagrinėjamų pažeidimų trukme, o ketvirtasis – su nekaltumo prezumpcijos ir gero administravimo principų pažeidimu, kalbama apie minėto sprendimo 1 straipsnio, susijusio su minėtų pažeidimų konstatavimu, teisėtumą. Penktajame ir šeštajame pagrinduose, kurie susiję atitinkamai su baudų dydžio nustatymu ir *ne bis in idem* principo pažeidimu, kalbama apie to sprendimo 2 straipsnio, susijusio su baudomis, kurias Komisija skyrė už kiekvieną iš šių pažeidimų, teisėtumą.

1. Pirmasis pagrindas, siejamas su konkurencijos apribojimo ar iškraipymo „dėl tikslo“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, aiškinimu ir taikymu

40 Pirmuoju pagrindu ieškovės ginčija Komisijos inkriminuotų veiksmų kvalifikavimą kaip pažeidimą dėl tikslo, atsižvelgiant į tai, kad jie gali paveikti konkurenciją, ir tuo remdamosi daro išvadą, kad *Icap* negali būti pripažinta atsakinga už „padėjimą“ daryti kokį nors pažeidimą.

41 Komisija prašo atmesti šį pagrindą.

42 Kalbant apie Komisijos atliktą pažeidimų dėl tikslo kvalifikavimą, reikia priminti, jog tam, kad būtų taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, susitarimo, įmonių asociacijos sprendimo ar suderintų veiksmų „tikslas ar poveikis“ turi būti konkurencijos vidaus rinkoje trukdymas, ribojimas arba iškraipymas.

43 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo rūšys yra tokios kenksmingos konkurencijai, kad būtų galima teigti, jog jų poveikio tyrimas yra nereikalingas (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 113 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 34 punktą).

44 Tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo formos vien dėl savo pobūdžio gali būti laikomos kenkiančiomis normaliai konkurencijai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 50 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 114 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 35 punktą).

45 Taigi pripažįstama, kad tam tikri slapti veiksmai, pavyzdžiui, lemiantys horizontalų kainų nustatymą karteliuose, gali būti laikomi darančiais tokią didelę neigiamą įtaką kainai, prekių kiekiui ar kokybei ir paslaugoms, kad gali būti laikoma, jog SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai. Patirtis rodo, kad tokie veiksmai lemia gamybos mažėjimą ir kainų didėjimą, o tai baigiasi blogu išteklių paskirstymu, nuo kurio visų pirma nukenčia vartotojai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 115 punktas).

46 Jei įmonių veiksmų koordinavimo formos analizė neleidžia nustatyti pakankamo kenkimo konkurencijai lygio, reikia nagrinėti jos poveikį ir, kad jai būtų pritaikytas draudimas, reikalauti įrodyti, jog konkurencija iš tikrųjų buvo smarkiai trukdoma, ribojama arba iškraipoma (2013 m. kovo 14 d.

Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 34 punktas; 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 52 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 116 punktas).

47 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, siekiant įvertinti, ar įmonių susitarimas arba įmonių asociacijos sprendimas yra toks kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Vertinant tą kontekstą taip pat reikia atsižvelgti į paveiktų prekių ar paslaugų pobūdį ir į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir struktūrą (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 36 punktą).

48 Be to, nors šalių valia nėra būtinas elementas įmonių susitarimo ribojamam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 37 punktas; 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 54 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 118 punktas).

49 Konkrečiai kalbant, dėl konkurentų keitimosi informacija reikia priminti, kad suderintus veiksmus sudarantys koordinavimo ir bendradarbiavimo kriterijai turi būti suvokiami atsižvelgiant į Sutarties konkurencijos nuostatų koncepciją; pagal ją kiekvienas ūkio subjektas turi savarankiškai nustatyti politiką, kurios ketina laikytis bendrojoje rinkoje (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 32 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 119 punktas).

50 Nors šis savarankiškumo reikalavimas neatima iš ūkio subjektų teisės protingai prisitaikyti prie konstatuoto ar numatomo konkurentų elgesio, jis griežtai prieštarauja bet kokiam tiesioginiam ar netiesioginiam tokių ūkio subjektų kontaktui, kuris gali turėti įtakos esamam ar potencialiam konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui elgesį, kurio jis nusprendė ar numatė laikytis šioje rinkoje, jei šių kontaktų tikslas ir poveikis – sukurti konkurencines sąlygas, kurios, atsižvelgiant į tiekiamų prekių ir teikiamų paslaugų pobūdį, įmonių dydį ir skaičių ir šios rinkos apimtį, neatitinka normalių sąlygų atitinkamoje rinkoje (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 33 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 120 punktas).

51 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad konkurentų keitimasis informacija gali prieštarauti konkurencijos taisyklėms, jeigu sumažina ar panaikina netikrumą dėl atitinkamos rinkos veikimo, todėl riboja įmonių konkurenciją (2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Thyssen Stahl / Komisija*, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 89 punktas; 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 35 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 121 punktas).

52 Konkrečiai kalbant, keitimąsi informacija, dėl kurio gali būti pašalintas suinteresuotųjų asmenų netikrumas dėl prisitaikymo veiksmų, kurių atitinkamos įmonės imsis rinkoje, datos, apimties ir būdų, reikia laikyti turinčiu antikonkurencinį tikslą (2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 122 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 41 punktą).

53 Be to, suderinti veiksmai gali turėti antikonkurencinį tikslą, net jei neturi tiesioginio ryšio su vartojimo kainomis. Iš tiesų SESV 101 straipsnio 1 dalies tekstas neleidžia manyti, kad draudžiami tik tokie suderinti veiksmai, kurie daro tiesioginį poveikį galutinių vartotojų mokėtinai kainai (2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 123 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 36 punktą).

54 Atvirkščiai, iš minėto SESV 101 straipsnio 1 dalies a punkto matyti, kad suderinti veiksmai laikomi turinčiais antikonkurencinį tikslą, jeigu jais „tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos“ (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 37 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 124 punktas).

55 Bet kuriuo atveju SESV 101 straipsniu, kaip ir kitomis Sutartyje įtvirtintomis konkurencijos taisyklėmis, siekiama apsaugoti ne tik konkurentų arba vartotojų interesus, bet ir rinkos struktūrą ir kartu pačią konkurenciją. Todėl antikonkurencinio suderintų veiksmų tikslo buvimo konstatavimas negali priklausyti nuo šių veiksmų tiesioginio ryšio su vartojimo kainomis konstatavimo (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 38 ir 39 punktai ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 125 punktas).

56 Galiausiai reikia priminti, jog iš paties SESV 101 straipsnio 1 dalies teksto matyti, kad suderintų veiksmų sąvoka, be atitinkamų įmonių veiksmų suderinimo, apima elgesį rinkoje po šio suderinimo ir priežastinį šių dviejų elementų ryšį (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 51 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 126 punktas).

57 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra konstatavęs, jog, nesant priešingų įrodymų, kuriuos turi pateikti suinteresuotieji subjektai, darytina prielaida, kad nustatydamos savo elgesį rinkoje įmonės, kurios šioje rinkoje derina veiksmus ir tebeveikia, atsižvelgia į informaciją, kuria keičiasi su savo konkurentais. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokie suderinti veiksmai patenka į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, net jeigu nėra antikonkurencinio poveikio šiai rinkai (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 51 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 127 punktas).

58 Nagrinėjamu atveju ginčijamo sprendimo 77 ir 78 konstatuojamosiose dalyse Komisija konstatavo, kad šeši nagrinėjami pažeidimai apėmė abi veiksmų formas, t. y. pirma, diskusijas apie mažiausiai vieno banko pasiūlymus siekiant padaryti įtaką šių pasiūlymų krypčiai ir, antra, komerciniu požiūriu jautrios informacijos apie derybų pozicijas arba apie mažiausiai vieno banko būsimus pasiūlymus perdavimą ar gavimą. Be to, kiek tai susiję su UBS / DB pažeidimu, minėto sprendimo 78 konstatuojamojoje dalyje ji taip pat pažymėjo, kad bankai aiškinosi galimybę sudaryti sandorius siekdami sulyginti savo komercines palūkanų normas, taikomas išvestinėms finansinėms priemonėms, ir kad retais atvejais tokie sandoriai buvo sudaromi.

59 Komisija konstatavo, kad ginčijamais veiksmais buvo siekiama manipuliuoti JPY LIBOR norma, o tai leido pagerinti Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje dalyvaujančių bankų padėtį.

60 Ginčijamo sprendimo 13–17 konstatuojamosiose dalyse Komisija pabrėžė, kad išvestinės finansinės priemonės, visų pirma palūkanų normos garantijų sandoriai ir palūkanų normų apsikeitimo sandoriai, turi dvi „kojas“, kurių viena atitinka mokėtinas sumas, o kita – gautinas. Vieną sudaro fiksuota

palūkanų norma, o kitą – kintama palūkanų norma. Viena šalis perveda kitai sumą, apskaičiuojamą remiantis kintama palūkanų norma, o gauna sumą, apskaičiuojamą remiantis fiksuota palūkanų norma, nustatyta sudarant sandorį, ir atvirkščiai.

61 Komisija pažymėjo, kad manipuliavimas JPY LIBOR normomis turėjo tiesioginės įtakos grynųjų pinigų srautui (*cash-flow*), gaunamam ar sumokamam pagal šio sprendimo 60 punkte nurodytų sandorių kintamo dydžio „kojį“ (ginčijamo sprendimo 199 ir 201 konstatuojamosios dalys), nes šis srautas buvo apskaičiuojamas tiesiogiai remiantis tomis normomis.

62 Komisija priėjo prie išvados, kad manipuliavimas JPY LIBOR normomis taip pat turėjo įtakos šio sprendimo 60 punkte nurodytų sandorių fiksuoto dydžio „kojai“, nes faktinį šių normų dydį netiesiogiai atspindėjo ateities sandorių fiksuota palūkanų norma dėl to, kad šiuose sandoriuose iš esmės bandoma nuspėti, kokios ateityje bus tos normos (ginčijamo sprendimo 200 ir 201 konstatuojamosios dalys).

63 Ginčijamame sprendime Komisija konstatavo, kad pasiūlymų koordinavimas JPY LIBOR komitete ir dalyvaujančių bankų keitimasis konfidencialia informacija yra konkurencijos, kuri paprastai turėtų tarp jų būti, ribojimas, iškraipantis konkurenciją jų naudai, o taip padaroma žala nedalyvaujantiems bankams. Tai esą leido sukurti „asimetrinės informacijos“ situaciją vien dalyvaujančių bankų naudai, suteikiant jiems galimybę siūlyti sandorius geresnėmis sąlygomis nei kitiems bankams, veikiantiems Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje (ginčijamo sprendimo 202–204 konstatuojamosios dalys). Taigi ginčijamais veiksmais buvo iškraipyta konkurencija dalyvaujančių bankų naudai, padarant žalos kitiems šios rinkos dalyviams. Tuo remdamasi Komisija padarė išvadą, kad šeši nagrinėjami pažeidimai buvo tokie kenksmingi, kad juos būtų galima pripažinti pažeidimais dėl tikslo (ginčijamo sprendimo 219 ir 220 konstatuojamosios dalys).

64 Prieštaraudamos šiai analizei ieškovės pabrėžia, kad Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pažeidimo dėl tikslo sąvokos apibrėžtis yra siaura. Jos tvirtina, kad nagrinėjami veiksmai nėra tokie kenksmingi įprastai konkurencijai Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, kad juos būtų galima pripažinti pažeidimais dėl tikslo. Ieškovės priduria, kad inkriminuojamas keitimasis informacija – tai ne veiksmai, kuriais „siekiama“ apriboti ar iškraipyti konkurencija. Jos taip pat pabrėžia, kad tam tikri elementai, kurie turi reikšmės pripažįstant, jog buvo padarytas pažeidimas dėl tikslo, pirmą kartą buvo nurodyti ginčijamo sprendimo 200 konstatuojamojoje dalyje. Galiausiai jos mano, kad, kiek tai susiję su UBS / DB pažeidimu, Komisija neįrodė, jog bankai sudarė sandorius siekdami sulyginti savo komercines palūkanų normas, taikomas išvestinėms finansinėms priemonėms, ir šių veiksmų nelaikė keitimusi informacija.

65 Kadangi dėl šešių nagrinėjamų pažeidimų Komisija konstatavo tiek pasiūlymų koordinavimą JPY LIBOR komitete, tiek keitimąsi konfidencialia informacija, pakanka išsiaiškinti, ar kuria nors iš šių dviejų veiksmų formų buvo siekiama antikonkurencinio tikslo.

66 Kalbant apie pirmą šešiems nagrinėjamiems pažeidimams bendrą veiksmų formą, t. y. pasiūlymų koordinavimą JPY LIBOR komitete, reikia pažymėti, kad Komisija teisingai konstatavo, jog sumos, kurias viena finansinė įstaiga turėjo sumokėti kitai pagal išvestinę finansinę priemonę, buvo tiesiogiai arba netiesiogiai susijusios su JPY LIBOR palūkanų normos dydžiais.

67 Taigi, kiek tai susiję su, pirma, sumomis, kurios turėjo būti sumokėtos pagal galiojančius sandorius, galima daryti išvadą, kad JPY LIBOR normų įtaka įrodyta. Tai susiję su mokėjimais, kurie turėjo būti atlikti pagal šio sprendimo 60 punkte nurodytų sandorių, tiesiogiai grindžiamų šiomis normomis, kintamo dydžio „kojį“. Taigi, kaip ginčijamo sprendimo 199 ir 201 konstatuojamosiose dalyse iš esmės konstatavo Komisija, šiuo atžvilgiu pasiūlymų koordinavimas JPY LIBOR komitete galėjo turėti įtakos šių normų dydžiui šį koordinavimą įgyvendinančių bankų naudai.

68 Kiek tai susiję su, antra, mokėjimais pagal ateities sandorius, konstatuotina, kad Komisija taip pat teisėtai nustatė, jog pasiūlymų koordinavimas JPY LIBOR komitete turėjo įtakos mokėjimams pagal šio sprendimo 60 punkte nurodytų sandorių fiksuoto dydžio „koją“.

69 Viena vertus, reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 34–44 ir 200 konstatuojamosiose dalyse Komisija išdėstė priežastis, dėl kurių JPY LIBOR normų dydis turi įtakos šio sprendimo 60 punkte nurodytų sandorių fiksuoto dydžio „kojai“. Iš esmės ji pažymėjo, kad fiksuoto dydžio normos apskaičiuojamos pagal matematinę formulę darant išvestinių finansinių priemonių faktinio pelningumo kreivės, kuri nustatoma pagal faktinius JPY LIBOR normų dydžius, projekciją.

70 Kita vertus, dėl šios priežasties galima daryti išvadą, kad pasiūlymų koordinavimas JPY LIBOR komitete leido dalyvaujantiems bankams gerokai sumažinti netikrumą dėl būsimų JPY LIBOR normos dydžių, taigi jiems suteikė konkurencinį pranašumą derantis ir siūlant išvestines finansines priemones, palyginti su šio koordinavimo neatliekančiais bankais, kaip Komisija teisingai pažymėjo ginčijamo sprendimo 201–204 konstatuojamosiose dalyse.

71 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pasiūlymų koordinavimas JPY LIBOR komitete turi reikšmės mokėjimams pagal šio sprendimo 60 punkte nurodytus sandorius, kiek tai susiję tiek su jų kintamo dydžio „koja“, tiek su jų fiksuoto dydžio „koja“.

72 Konstatuotina, kad toks pasiūlymų koordinavimas JPY LIBOR komitete, atsižvelgiant į tai, kad juo siekiama daryti įtaką mokėjimų, kuriuos turi atlikti atitinkami bankai arba kuriuos jie turi gauti, mastui, aiškiai turi antikonkurencinį tikslą.

73 Kadangi visi šeši nagrinėjami pažeidimai apima pasiūlymų koordinavimą JPY LIBOR komitete, pateisinantį Komisijos išvadą, kad buvo padarytas pažeidimas dėl tikslo, nėra reikalo nagrinėti, ar kiti šiems pažeidimams būdingi veiksmai, t. y. keitimasis konfidencialia informacija, taip pat gali pateisinti tokią išvadą.

74 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad tuo atveju, kai tam tikri sprendimo motyvai teisiškai savaime gali pakankamai jį pagrįsti, kitų akto motyvų galimi trūkumai bet kuriuo atveju neturi įtakos jo rezoliucinei daliai (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija ir Prancūzija / TF1*, C-302/99 P ir C-308/99 P, EU:C:2001:408, 27 punktą ir 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *SELEX Sistemi Integrati / Komisija*, T-155/04, EU:T:2006:387, 47 punktą).

75 Kad ir kaip būtų, atsižvelgiant į JPY LIBOR normų dydžio įtakos mokėjimams pagal šio sprendimo 60 punkte nurodytų sandorių kintamo dydžio „koją“ ir fiksuoto dydžio „koją“ svarbą, konstatuotina, kad pagal šio sprendimo 49–52 punktuose nurodytą jurisprudenciją vien informacijos apie banko, kuris yra JPY LIBOR komiteto narys, būsimus pasiūlymus perdavimas gali suteikti pranašumą atitinkamiems bankams ir juos taip nutolinti nuo įprastos konkurencijos Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, kad šį keitimąsi informacija galima laikyti turinčiu tikslą apriboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį. Tas pats pasakytina apie veiksmus, susijusius su keitimusi konfidencialia informacija apie būsimus pasiūlymus dėl Euroyen TIBOR, kuriuos Komisija konstatavo nagrinėdama tik *Citi* / UBS pažeidimą.

76 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia daryti išvadą, kad Komisija nepadarė teisės ar vertinimo klaidos, kai konstatavo, jog šešiais nagrinėjamais pažeidimais buvo ribojama konkurencija dėl jų tikslo.

77 Šios išvados nepaneigia įvairūs ieškovių pateikti argumentai.

78 Visų pirma ieškovės to nepaneigia nesutikdamos su tuo, kad ginčijami veiksmai kenkia įprastai konkurencijai.

79 Pirma, ieškovės klaidingai teigia, kad Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje bankai nekonkuruoja. Kadangi susitarimų šioje rinkoje sudarymas apima derybas dėl minėtų priemonių, o būtent dėl taikytinos fiksuotos palūkanų normos, įvairūs šioje rinkoje veikiantys bankai neabejotinai konkuruoja dėl šių priemonių pasiūlos.

80 Antra, dėl šios priežasties taip pat negalima sutikti su ieškovių teiginiu, kad yra prieštaravimas tarp, viena vertus, atitinkamų bankų galimybės siūlyti geresnes sąlygas nei konkurentai ir, kita vertus, konstatavimo, kad buvo padarytas pažeidimas dėl tikslo. Atvirkščiai, ši galimybė veikiau yra konkurencijos Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje pakeitimo slaptame susitarime dalyvaujančių bankų naudai požymis.

81 Trečia, neturi reikšmės ieškovių pabrėžta aplinkybė, kad bankai sudaro daug sandorių, kuriuose jų pozicijos yra priešingos. Kalbant konkrečiai apie galiojančius sandorius, vienas iš manipuliavimo JPY LIBOR normomis siekių yra tai, kad būtų kuo labiau atspindėti atitinkamų bankų interesai, t. y. kad norma būtų didelė, kai bankas yra akivaizdus kreditorius, ir kad ji būtų maža, kai bankas yra akivaizdus skolininkas.

82 Antra, ieškovės iš esmės tvirtina, kad buvo pažeista jų teisė į gynybą, nes tam tikri elementai, kurie turi reikšmės pripažįstant, jog buvo padarytas pažeidimas dėl tikslo, pirmą kartą buvo nurodyti ginčijamo sprendimo 200 konstatuojamojoje dalyje.

83 Žinoma, remiantis suformuota jurisprudencija, paisant teisės į gynybą, būtina suinteresuotajai įmonei per administracinę procedūrą suteikti galimybę veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodytų faktų ir aplinkybių tikrumo ir reikšmingumo, taip pat dėl dokumentų, kuriais Komisija grindžia teiginį, kad buvo padarytas Sutarties pažeidimas (žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 265 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

84 Šis principas įgyvendinamas Reglamento Nr. 1/2003 27 straipsnio 1 dalimi, nes joje nustatyta, kad šalims siunčiamas pranešimas apie kaltinimus, kuriame turi būti aiškiai išdėstyti pagrindiniai argumentai, kuriais Komisija remiasi toje procedūros stadijoje, kad suinteresuotieji asmenys galėtų veiksmingai susipažinti su informacija apie veiksmus, kuriais Komisija juos kaltina, ir tinkamai apsiginti prieš Komisijai priimant galutinį sprendimą. Šio reikalavimo laikomasi, kai minėtame sprendime suinteresuotieji asmenys nekaltinami pranešime apie kaltinimus nenurodytais pažeidimais ir jame pateikiami tik tie faktai, dėl kurių suinteresuotieji asmenys galėjo pasiaiškinti (žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 266 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

85 Vis dėlto ta informacija gali būti pateikta glaustai, o galutinis sprendimas nebūtinai turi visiškai atitikti pranešimą apie kaltinimus, nes tas pranešimas yra parengiamasis dokumentas, kuriame išdėstytas faktinių ir teisinių aplinkybių vertinimas yra tik laikinas. Taigi leidžiama papildyti pranešimą apie kaltinimus atsižvelgiant į šalių, iš kurių argumentų matyti, kad jos galėjo veiksmingai įgyvendinti teisę į gynybą, atsakymą. Per administracinę procedūrą Komisija taip pat gali pakeisti ir papildyti faktinius bei teisinius argumentus, kad pagrįstų suformuluotus kaltinimus (žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 267 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

86 Taigi papildomą pranešimą apie kaltinimus nusiųsti suinteresuotiesiems asmenims yra būtina tik tuo atveju, kai dėl patikrinimo rezultatų Komisija turi apkaltinti įmones naujais veiksmais arba gerokai pakeisti konstatuotų pažeidimų įrodymus (žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 268 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

87 Galiausiai taip pat reikia priminti, kad, remiantis jurisprudencija, teisė į gynybą pažeidžiama, kai egzistuoja galimybė, jog dėl Komisijos padaryto pažeidimo jos vykdytos administracinės procedūros rezultatas galėjo būti kitoks. Įmonė ieškovė įrodo, kad toks pažeidimas padarytas, jei pateikia pakankamai įrodymų ne dėl to, kad Komisijos sprendimo turinys būtų buvęs kitoks, o dėl to, kad ji

būtų galėjusi geriau apsiginti, jei nebūtų buvę Komisijos pažeidimo, pavyzdžiui, dėl to, kad gynybai ji būtų galėjusi panaudoti dokumentus, su kuriais per administracinę procedūrą jai nebuvo leista susipažinti (žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 269 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

88 Nagrinėjamu atveju, pirma, reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 200 konstatuojamojoje dalyje pateikta nuoroda į netiesioginį kainų nustatymą nėra nauja, kaip teigia ieškovės. Žinoma, pranešimo apie kaltinimus 137 ir 175 punktų, kuriais remiasi Komisija, negalima laikyti kaltinimo, siejamo su netiesioginiu kainų nustatymu, paaiškinimu, nes juose yra paprasčiausiai priminti teisiniai principai, reglamentuojantys SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymą. Vis dėlto iš pranešimo apie kaltinimus matyti, kad jame nurodytų argumentų esmė yra tokia pati kaip argumentų, pateiktų minėtame sprendime, visų pirma jo 200 konstatuojamojoje dalyje, t. y. JPY LIBOR normų dydžio įtaka palūkanų normų, taikomų ateities sandoriams, dydžiui (konkrečiai žr. pranešimo apie kaltinimus 157 punktą). Todėl ieškovės turėjo galimybę per administracinę procedūrą pateikti savo pastabas dėl šio kaltinimo.

89 Antra, kalbant apie teiginį, kad ginčijamo sprendimo 200 konstatuojamoje dalyje pateikta nuoroda į tai, jog manipuliavimas JPY LIBOR normomis taip pat yra sandorių sąlygų nustatymas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą, buvo nauja, reikia pažymėti, kad dėl šio sprendimo 66–76 punktuose išdėstytų priežasčių šio manipuliavimo įtakos sumų, mokėtinų pagal išvestines finansines priemones, dydžiui pakanka Komisijos išvadai, kad buvo padaryta pažeidimų dėl tikslo, pateisinti. Todėl nėra pagrindo teigti, kad dėl to, jog ieškovės galėjo neturėti galimybės pateikti pastabų dėl kaltinimo, siejamo su sandorių sąlygų nustatymu, joms buvo sukliudyta geriau užtikrinti savo gynybą, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 87 punkte nurodytą jurisprudenciją.

90 Trečia, dėl ieškovių kritikuojamo Komisijos konstatavimo, kad bankai aiškinosi galimybę sudaryti sandorius siekdami sulyginti savo komercines palūkanų normas, taikomas išvestinėms finansinėms priemonėms, ir retais atvejais sudarė tokius sandorius, kuris susijęs tik su UBS / DB pažeidimu, iš ginčijamo sprendimo 78 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija manė, jog šiais veiksmais buvo siekiama tik padėti koordinuoti būsimus pasiūlymus JPY LIBOR komitete. Kadangi šie veiksmai nėra nepriklausomi nuo minėto koordinavimo, kurio antikonkurencinis tikslas teisiškai buvo pakankamai įrodytas, į šį ieškovių argumentų aspektą nėra reikalo atsakyti.

91 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti pirmąjį pagrindą.

2. Dėl antrojo pagrindo, siejamo su teisės klaidomis, padarytomis taikant sąvoką „padėjimas“, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir jurisprudenciją

92 Ieškovės teigia, kad Komisija suklydo, kai priėjo prie išvados, jog *Icap* padėjo daryti šešis nagrinėjamus pažeidimus. Po to, kai buvo paskelbtas 2015 m. spalio 22 d. Sprendimas *AC-Treuhand / Komisija* (C-194/14 P, EU:C:2015:717), jos atsisakė dalies savo argumentų, todėl dabar šį pagrindą sudaro trys dalys.

93 Antrojo pagrindo pirma dalimi, kuri nesusijusi su *Citi* / RBS pažeidimu, o susijusi tik su penkiais kitais nagrinėjamais pažeidimais, ieškovės tvirtina, kad įmonei *Ipac* taikytas „padėjimo“ kriterijus yra per platus, naujas ir pažeidžia teisinio saugumo principą. Šio pagrindo antra dalimi, susijusia su tais pačiais penkiais pažeidimais, jos teigia, kad *Icap* atliktas vaidmuo neatitinka jurisprudencijoje nustatytų „padėjimo“ kriterijų. Galiausiai šio pagrindo trečia dalimi, susijusia tik su 2007 m. UBS / RBS, *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimais, jos ginčija ginčijamo sprendimo motyvų, grindžiamų tuo, kad *Icap* naudojosi savo susitarimais su keliais bankais siekdama daryti įtaką jų pasiūlymams JPY LIBOR komitete, pagrįstumą.

94 Bendrasis Teismas mano, kad iš pradžių reikia išnagrinėti šio pagrindo antrą ir trečią dalis, nes jos iš esmės susijusios su veiksmų, kuriais kaltinama *Icap*, neteisėtumu, o paskui to pagrindo pirmoje dalyje pateiktus argumentus, kuriais ginčijama pažeidimo konstatavimo atitiktis teisinio saugumo principui.

a) Dėl antros dalies, siejamos su tuo, kad Komisija netinkamai taikė jurisprudencijoje nustatytus „padėjimo“ kriterijus

95 Ieškovės šioje dalyje iš esmės tvirtina, kad išvada, jog *Icap* veiksmai patenka į SESV 101 straipsnio taikymo sritį, yra klaidinga.

96 Komisija prašo atmesti šią dalį.

97 Reikia priminti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalies tekstas neleidžia manyti, jog joje nustatytas draudimas susijęs tik su susitarimų ar suderintų veiksmų šalimis, veikiančiomis rinkose, kurias jie paveikė (2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 27 punktas).

98 Be to, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją „susitarimo“ buvimas grindžiamas bent dviejų šalių suderinta valia, o pati šio suderinimo forma neturi lemiamos reikšmės (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 28 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

99 Dėl sąvokos „suderinti veiksmai“ Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nurodyta, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje ši sąvoka atskiriama, be kita ko, nuo sąvokų „susitarimas“ ir „įmonių asociacijų sprendimas“ tik tam, kad jos būtų suvokiamos kaip įvairios slaptų įmonių susitarimų formos, kurios subjektyviai vertinant yra vienodo pobūdžio ir skiriasi tik savo intensyvumu ir formomis (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 29 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

100 Be to, kai kalbama apie susitarimus ir suderintus veiksmus, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog tam, kad Komisija galėtų padaryti išvadą apie įmonės dalyvavimą darant pažeidimą ir galėtų pripažinti ją atsakinga už visas pažeidimo sudedamąsias dalis, ji turi įrodyti, kad atitinkama įmonė ketino savo elgesiu prisidėti prie visų dalyvių siektų bendrų tikslų ir žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį arba galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 30 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

101 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pasyvus dalyvavimas darant pažeidimą, pavyzdžiui, įmonės dalyvavimas susitikimuose, per kuriuos sudaryti susitarimai, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, ir neprieštaravimas jiems, laikytinas bendrininkavimu, dėl kurio jai gali kilti atsakomybė pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, nes nebylus pritarimas neteisėtai iniciatyvai, viešai neatsiribojant nuo jos turinio arba nepranešant apie ją administracinėms institucijoms, skatina tęsti pažeidimą ir trukdo jį atskleisti (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 31 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

102 Nors Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad „susitarimas“, kaip jis suprantamas pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, apima suderintos šalių valios elgtis rinkoje tam tikru apibrėžtu būdu išraišką ir kad „suderintus veiksmus“, kaip jie suprantami pagal tą pačią nuostatą, sudarančio koordinavimo ir bendradarbiavimo kriterijai turi būti suvokiami atsižvelgiant į Sutarties konkurencijos nuostatų koncepciją, pagal kurią kiekvienas ūkio subjektas turi savarankiškai nustatyti politiką, kurios ketina laikytis bendrojoje rinkoje, iš to neišplaukia, kad sąvokos „susitarimas“ ir „suderinti veiksmai“ preziumuoja abipusį veiksmų toje pačioje rinkoje, kurioje visos šalys vykdė veiklą, laisvės apribojimą (2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 32 ir 33 punktai).

103 Be to, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija negalima daryti išvados, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje turimos omenyje arba tik įmonės, vykdančios veiklą toje rinkoje, kur ribojama konkurencija, ar su ta rinka susijusiose ankštesnės grandies, žemesnės grandies arba gretimose rinkose, arba tik įmonės, kurios susitarimu arba suderintais veiksmais riboja savo elgesio konkrečioje rinkoje savarankiškumą. Iš tikrųjų iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos aišku, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje nuoroda daroma apskritai į visus susitarimus ir suderintus veiksmus, kurie, esant tiek horizontaliems, tiek vertikaliems santykiams, iškraipo konkurenciją bendrojoje rinkoje, neatsižvelgiant į tai, kokioje rinkoje šalys vykdo veiklą, ar į tai, kad tik vienos iš jų komercinis elgesys priklauso nuo aptariamų slaptų susitarimų sąlygų (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 34 ir 35 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).

104 Todėl reikia pabrėžti, kad pagrindinis SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo tikslas yra užtikrinti neiškreiptą konkurenciją bendrojoje rinkoje ir kad siekiant visapusiško jo veiksmingumo reikia suvokti aktyvų įmonės prisidėjimą prie konkurencijos apribojimo, nors šis prisidėjimas nėra susijęs su atitinkamoje rinkoje, kurioje šis ribojimas turi pasireikšti ar siekiama, kad pasireikštų, vykdoma ekonomine veikla (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 36 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

105 Nagrinėjamu atveju iš pradžių svarbu pažymėti, kad Komisija nekonstatavo nepriklausomų pažeidimų, padarytų *Icap* ir UBS, o paskui *Icap* ir *Citi*, kuriais būtų siekta įmonei *Icap* skleidžiant klaidingą informaciją taip manipuliuoti bankų pasiūlymų dydžiu, kad tai būtų naudinga UPS, o paskui *Citi*. Ginčijamame sprendime *Icap* atsakomybė pripažinta remiantis jos dalyvavimu vykdant Komisijos nustatytus antikonkurencinius veiksmus, kuriuos ši laikė „padėjimu“.

106 Atsižvelgiant į ginčijamame sprendime Komisijos pateiktus argumentus, reikia išnagrinėti, ar *Icap* dalyvavimas atitinka šio sprendimo 100 punkte nurodytoje jurisprudencijoje nustatytus kriterijus, nes tik juos įvykdžius gali būti pripažinta jos atsakomybė už atitinkamų bankų padarytus pažeidimus.

107 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ieškovės ginčija šių kriterijų įvykdymą pateikdamos tris kaltinimus, siejamus su tuo, jog Komisija neįrodė to, kad, pirma, *Icap* žinojo apie atitinkamų bankų slaptą susitarimą dėl tam tikrų iš šešių nagrinėjamų pažeidimų (pirmas kaltinimas), antra, *Icap* norėjo padėti įgyvendinti bendrą atitinkamų bankų tikslą (antras kaltinimas) ir, trečia, *Icap* padėjo įgyvendinti bendrus atitinkamų bankų tikslus (trečias kaltinimas). Bendrasis Teismas mano, kad iš pradžių reikia išnagrinėti pirmą kaltinimą, paskui trečią ir galiausiai antrą.

1) Dėl pirmo kaltinimo, susijusio su tuo, kad nebuvo įrodyta, jog „Icap“ žinojo apie atitinkamų bankų slaptą susitarimą dėl tam tikrų iš šešių nagrinėjamų pažeidimų

108 Pateikdamos pirmą kaltinimą ieškovės teigia, kad Komisija teisiškai pakankamai įrodė ne tai, jog *Icap* žinojo apie atitinkamų bankų slaptą susitarimą dėl 2007 m. UBS / RBS, 2008 m. UBS / RBS, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų, o tik atitinkamais atvejais vienašalius prekiautojo mėginimus manipuliuoti JPY LIBOR normomis.

109 Todėl šis kaltinimas susijęs tik su keturiais iš šešių nagrinėjamų pažeidimų.

110 Ieškovės tvirtina, kad trumpos žinutės, kurias Komisija naudojo kaip įrodymą, gali patvirtinti tik tai, jog vieno iš atitinkamų bankų prekiautojas žinojo apie būsimus kito banko pasiūlymus. Situacijoje, kuriai būdingi, be kita ko, teisėti minėtų bankų kontaktai, nėra pagrindo daryti išvados, kad *Icap* žinojo apie šių bankų bendrą norą koordinuoti jų pasiūlymus JPY LIBOR komitete. Tai pasakytina apie 2007 m. UBS / RBS, 2008 m. UBS / RBS, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimus.

111 Ieškovės tvirtina, kad Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkos struktūra, kuriai būdingos nuolatinės atitinkamų bankų tarpusavio derybos, gali paaiškinti, kodėl konkretus bankas žino apie kito banko pasiūlymų kryptį, nors šios žinios nėra gaunamos keičiantis informacija. Tuo remdamosi jos daro išvadą, kad *Icap* galėjo pagrįstai manyti, jog prekiautojo komunikuojant pateiktos nuorodos į būsimą kito banko poziciją nebuvo neteisėto kartelio pasekmė. Jos kaltina Komisiją tuo, kad ši neatsižvelgė į tokį galimą įrodymų aiškinimą, tiek dėl 2007 m. UBS / RBS pažeidimo, tiek dėl 2008 m. UBS / RBS pažeidimo. Kiek tai susiję su Komisijos nuoroda į tai, kad savo prašyme dėl susitarimo UBS pripažino *Icap*, kaip padėjėjos, vaidmenį, jos, be kita ko, teigia, kad sprendime dėl susitarimo aiškiai pabrėžta, jog faktinės aplinkybės, su kuriomis sutinka šalys, negali įrodyti *Icap* atsakomybės. Kalbėdamos apie *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimus jos pakartoja, kad pateikti įrodymai nepatvirtina, jog konstatuoto pažeidimo laikotarpiu atitinkami bankai buvo sudarę slaptą susitarimą.

112 Komisija tvirtina, kad ginčijamo sprendimo 214–221 konstatuojamosios dalys teisiškai pakankamai įrodo, kad *Icap* žinojo arba turėjo žinoti, jog savo veiksmais padeda daryti konkurenciją ribojančius pažeidimus. Dėl kiekvieno iš šešių nagrinėjamų pažeidimų *Icap* įmonėms UBS, o paskui *Citi* nurodė kito JPY LIBOR komitetui priklausančio banko, su kuriuo jos palaikė antikonkurencinius ryšius, tapatybę. Tai pasakytina tiek apie 2007 m. UBS / RBS pažeidimą, tiek apie 2008 m. UBS / RBS pažeidimą. Dėl šių pažeidimų Komisija pažymi, kad *Icap* žinojimo apie atitinkamų bankų slaptą susitarimą įrodymus taip pat patvirtina tai, kad savo prašyme dėl susitarimo UBS pripažino *Icap*, kaip padėjėjos, vaidmenį; šis pripažinimas išdėstytas ginčijamo sprendimo 115 ir 126 konstatuojamosiose dalyse, ir ieškovės jo neginčijo. Siekdama pabrėžti, kad *Icap* negalėjo nežinoti apie antikonkurencinį šio slapto susitarimo pobūdį, ji taip pat kalba apie tai, jog *Icap* turėjo žinių apie Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinką ir joje veikė kaip pagrindinė maklerė. Dėl *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų ji pažymi, kad ieškovės ginčija ne *Icap* žinojimą apie atitinkamų bankų slaptą susitarimą, o tik laikiną to susitarimo pobūdį. Šiuo aspektu ji primena, kad pažeidimo pradžios data yra ne šio susitarimo įgyvendinimo, o jo sudarymo diena.

113 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal šio sprendimo 100 punkte nurodytą jurisprudenciją Komisija turi įrodyti, kad *Icap* žinojo apie kiekvieno iš atitinkamų bankų planuojamus ar įgyvendinamus veiksmus arba galėjo pagrįstai juos numatyti.

114 Be to, reikia priminti, kad jei konkurencijos teisės srityje kyla ginčas dėl pažeidimo buvimo, Komisijai tenka pareiga įrodyti jos konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymų, kurie teisiškai pakankamai patvirtintų pažeidimą sudarančių aplinkybių buvimą (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

115 Tam, kad būtų nustatytas SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimas, reikia, kad Komisija pateiktų patikimų, tikslių ir nuoseklių įrodymų. Tačiau ne kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas būtinai turi atitikti šiuos kriterijus kiekvieno pažeidimo epizodo atveju. Pakanka, kad šį reikalavimą bendrai atitiktų šios institucijos pateiktų įrodymų visuma (žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Knauf Gips / Komisija*, C-407/08 P, EU:C:2010:389, 47 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

116 Be to, teismui suabejojus, abejonės turėtų būti aiškinamos įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai. Nekaltumo prezumpcija yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiuo metu įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 1 dalyje (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 72 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

117 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad nekaltumo prezumpcijos principas taikomas procedūroms, susijusioms su įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimu, už kurį gali būti skiriamos vienkartinės ar periodinės baudos (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 73 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

118 Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją vertinant dokumento įrodomąją galią reikia patikrinti jame nurodytos informacijos patikimumą ir visų pirma atsižvelgti į dokumento kilmę, parengimo aplinkybes, adresatą ir atsakyti į klausimą, ar jo turinys atrodo pagrįstas ir patikimas (žr. 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 182 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

119 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia išnagrinėti, ar dėl kiekvieno iš keturių nagrinėjamų pažeidimų Komisija teisiškai pakankamai įrodė, kad *Icap* žinojo arba galėjo pagrįstai numanyti, jog prašymai, kuriuos jai pateikė UBS, o paskui *Citi*, buvo parengti ne vien dėl jų interesų, bet tai buvo atitinkamų bankų slapto susitarimo pasekmė.

120 Šiuo klausimu, nors iš šio sprendimo 100 punkte nurodytos jurisprudencijos matyti, kad Komisija galėjo įrodyti arba tai, kad *Icap* žinojo apie kito atitinkamo banko dalyvavimą darant kiekvieną iš keturių nagrinėjamų pažeidimų, arba tai, kad *Icap* galėjo pagrįstai numanyti tokį dalyvavimą, reikia pažymėti, kad antroji galimybė turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į UBS, o paskui *Citi* susirašinėjimo su *Icap* aplinkybes.

121 Kaip iš esmės pabrėžia ieškovės, prašymai manipuliuoti JPY LIBOR normomis, kuriuos įmonei *Icap* pateikė UBS, o paskui *Citi*, dėl savo pobūdžio nebuvo susiję su veiksmų derinimu aukštesnėje grandyje su kitu banku. Ji pagrįstai galėjo suprasti, kad UBS, o paskui *Citi* tokius prašymus pateikė tam, kad manipuliuotų šiomis normomis siekdamos naudos tik sau. Konstatuotina, kad dėl šios aplinkybės Komisijai tampa sunkiau įrodyti, jog iš UBS, o paskui *Citi* prašymų įmonė *Icap* turėjo pagrįstai suprasti, kad jie pateikti pagal slaptą susitarimą su kitu banku.

i) Dėl Komisijos pateiktų įrodymų, kad „Icap“ žinojo apie RBS vaidmenį darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą

122 Įrodymai, kuriais Komisija rėmėsi konstatuodama neteisėtus *Icap* veiksmus, kiek tai susiję su 2007 m. UBS / RBS pažeidimu, išdėstyti ginčijamo sprendimo 5.3.2 punkte.

123 Pirma, Komisija rėmėsi tuo, kad 2007 m. rugpjūčio 14 d. H., kuris tuomet buvo UBS prekiautojas, pokalbyje su *Icap* darbuotoju R. (toliau – 2007 m. rugpjūčio 14 d. pokalbis) buvo paminėta, jog „RBS ir UBS planuoja dideles šešių mėnesių normas“, darydama išvadą, kad po šios diskusijos „*Icap* žinojo arba bent jau turėjo žinoti, kad [UBS] su RBS koordinavo būsimus pasiūlymus dėl JPY LIBOR normų ir kad įmonei UBS suteikta pagalba po šio pokalbio padėjo ar turėjo padėti UBS ir RBS atlikti antikonkurencinius veiksmus“ (ginčijamo sprendimo 106 konstatuojamoji dalis).

124 Antra, Komisija atkreipė dėmesį į įvairią H. ir R. arba R. ir kitų *Icap* darbuotojų komunikaciją, vykusią 2007 m. rugpjūčio 15 d. ir 2007 m. lapkričio 1 d., siekdama įrodyti *Icap* vaidmenį manipuliuojant JPY LIBOR normomis (ginčijamo sprendimo 107–114 konstatuojamosios dalys).

125 Galiausiai, trečia, Komisija pateikė nuorodą į tai, kad savo prašyme dėl susitarimo UBS pripažino naudojusis *Icap* paslaugomis siekdama padaryti įtaką tam tikrų JPY LIBOR komitetui priklausančių bankų būsimiems pasiūlymams dėl JPY LIBOR normų. Ji konstatavo, kad RBS nežinojo apie *Icap* vaidmenį (ginčijamo sprendimo 115 konstatuojamoji dalis).

126 Taigi ginčijamame sprendime kalbama tik apie du įrodymus, galinčius patvirtinti *Icap* žinojimą apie RBS dalyvavimą darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą, t. y. pirma, 2007 m. rugpjūčio 14 d. pokalbį ir, antra, UBS pareiškimą, padarytą jos prašyme dėl susitarimo. Šalys sutinka, kad po 2017 m. rugpjūčio 14 d. vykstant *Icap* ir UBS susirašinėjimui nebuvo kalbama apie RBS.

127 Kiek tai susiję su UBS pareiškimu, padarytu jos prašyme dėl susitarimo, šio dokumento nagrinėjimas neparodo, kad jame UBS pripažino informavusi *Icap* apie RBS dalyvavimą darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą, nes UBS tik pabrėžė, kad naudojosi *Icap* paslaugomis.

128 Tuo remiantis darytina išvada, kad vienintelis įrodymas, galintis patvirtinti *Icap* žinojimą apie RBS vaidmenį darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą, yra 2017 m. rugpjūčio 14 d. pokalbio fragmentas, kuriame H. informavo R. apie tai, kad „RBS ir UBS planuoja dideles šešių mėnesių normas“. Ginčijamo sprendimo 106 konstatuojamojoje dalyje Komisija šį sakinį aiškino kaip reiškiantį, kad H., kuris tuo metu buvo UBS prekiautojas, informavo *Icap* darbuotoją R. apie savo diskusijas su RBS dėl būsimų JPY LIBOR normų pasiūlymų.

129 Taikant proceso organizavimo priemones šalių buvo paprašyta pateikti savo nuomonę dėl šio sakinio aiškinimo, atsižvelgiant į pokalbio tęsinį: „[*Icap*:] gerai, tai bus naudinga:); [UBS:] *will* daro man paslaugą; [*Icap*:] jis ir turėtų“, taip pat nurodyti, ar žodis „will“ reiškia RBS darbuotoją. Iš šalių pastabų paaiškėjo, kad tame pokalbyje buvo kalbama apie RBS prekiautoją W. H., į kurio susirašinėjimą su H. buvo atsižvelgta konstatuojant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą.

130 Tuo remiantis darytina išvada, kad per šį pokalbį H., kuris tuo metu buvo UBS prekiautojas, nedviprasmiškai informavo *Icap* darbuotoją R., kad jis susitarė su RBS prekiautoju W.H. dėl jų pasiūlymų, susijusių su šešių mėnesių palūkanų normomis, padidinimo. Remiantis šio sprendimo 118 punkte nurodyta jurisprudencija, kadangi šį įrodymą sudaro pokalbis, kuriame tiesiogiai dalyvavo R., atsižvelgiant į jo turinį reikia pripažinti didelę jo įrodomąją galią.

131 Tokiomis aplinkybėmis vien 2017 m. rugpjūčio 14 d. pokalbis įrodo, kad *Icap* žinojo apie RBS vaidmenį darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą.

132 Todėl pirmas kaltinimas, kiek jis susijęs su 2007 m. UBS / RBS pažeidimu, turi būti atmestas.

ii) Dėl Komisijos pateiktų įrodymų, kad „Icap“ žinojo apie RBS vaidmenį darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą

133 Ginčijamo sprendimo 5.3.3 punkte „*Icap* pagalba darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą“ Komisija, pirma, pateikė nuorodą į 2008 m. rugpjūčio 28 d. pokalbį, per kurį tuometinis UBS prekiautojas H. atskleidė *Icap* darbuotojui R. įmonės RBS pasiūlymų JPY LIBOR komitete kryptį, t. y. „mažus“ pasiūlymus „dėl visų normų“ (toliau – 2008 m. rugpjūčio 28 d. pokalbis) (ginčijamo sprendimo 116 konstatuojamoji dalis).

134 Antra, Komisija atkreipė dėmesį į įvairią H. ir R. arba R. ir kitų *Icap* darbuotojų komunikaciją, vykusią 2008 m. rugpjūčio 28 d. ir 2008 m. lapkričio 3 d., siekdama įrodyti *Icap* vaidmenį manipuliuojant JPY LIBOR normomis (ginčijamo sprendimo 117–125 konstatuojamosios dalys). Tarp šių įrodymų yra 2008 m. rugsėjo 5 d. vidinis elektroninis laiškas įmonei *Icap*, kuriame teigiama, kad UBS ir RBS buvo labai suinteresuotos žema trijų mėnesių JPY LIBOR palūkanų norma.

135 Trečia, Komisija pateikė nuorodą į tai, kad savo prašyme dėl susitarimo UBS pripažino naudojusis *Icap* paslaugomis siekdama padaryti įtaką būsimiems pasiūlymams dėl palūkanų normų JPY LIBOR komitete. Ji konstatavo, kad RBS nežinojo apie *Icap* vaidmenį (ginčijamo sprendimo 126 konstatuojamoji dalis).

136 Taigi ginčijamame sprendime kalbama apie tris įrodymus, galinčius patvirtinti *Icap* žinojimą apie RBS vaidmenį darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, t. y. visų pirma – 2008 m. rugpjūčio 28 d. pokalbį, paskui – 2008 m. rugsėjo 5 d. *Icap* vidinį elektroninį laišką (žr. šio sprendimo 134 punktą) ir galiausiai – UBS pareiškimą, padarytą jos prašyme dėl susitarimo.

137 Kalbant apie, pirma, UBS pareiškimą, padarytą jos prašyme dėl susitarimo, konstatuotina, kad šio pažeidimo atžvilgiu šio dokumento nagrinėjimas parodo tik tai, kad UBS pripažino pasinaudojusi *Icap* paslaugomis, tačiau netvirtino, kad informavo *Icap* apie RBS dalyvavimą darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą.

138 Kiek tai susiję su, antra, 2008 m. rugpjūčio 28 d. pokalbiu, Komisija manė, kad tuometinio UBS prekiautojo H. paminėjimas, kad RBS pateiks „mažus“ pasiūlymus „dėl visų normų“, turėjo leisti *Icap* darbuotojui R. padaryti išvadą, kad buvo UBS ir RBS tarpusavio kontaktų ir kad pagalba, kuri nuo šio momento buvo suteikta H. siekiant pakeisti JPY LIBOR normas, taip pat padėjo arba galėjo padėti įmonėms UBS ir RBS imantis antikonkurencinių veiksmų (ginčijamo sprendimo 118 konstatuojamoji dalis).

139 Konstatuotina, kad 2008 m. rugpjūčio 28 d. pokalbio fragmentas, į kurį atkreipia dėmesį Komisija, nėra vienareikšmis, kuriuo remdamasi *Icap* būtų galėjusi įtarti, kad UBS gavo konfidencialios informacijos apie būsimų RBS pasiūlymų JPY LIBOR komitete dydį. Jį taip pat galima aiškinti kaip H. analizę ar nuomonę dėl vieno iš jos konkurentų galimų pozicijų ateityje.

140 Be to, 2008 m. rugpjūčio 28 d. pokalbio fragmento, į kurį atkreipia dėmesį Komisija, nagrinėjimas neleidžia išsiaiškinti jo prasmės bendresniame šio pokalbio kontekste. Nors iš jo matyti bendras UBS ir *Icap* ketinimas pakeisti įprastą JPY LIBOR normų nustatyto eigą, nėra pateikta jokių papildomų įrodymų dėl galimo RBS dalyvavimo darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą.

141 Todėl vien šis įrodymas negali patvirtinti, kad *Icap* žinojo apie RBS vaidmenį darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą. Vis dėlto svarbu patikrinti, ar kartu su kitais įrodymais jis gali sudaryti įrodymų visumą, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 115 punkte nurodytą jurisprudenciją.

142 Trečia, kiek tai susiję su elektroniniu laišku, kurį vienas *Icap* darbuotojas nusiuntė kitam, jame rašoma, kad „UBS ir RBS yra labai suinteresuotos, kad trijų mėnesių [JPY LIBOR] norma liktų maža“ (ginčijamo sprendimo 121 konstatuojamoji dalis). Reikia konstatuoti, kad Komisijos pateiktas aiškinimas, jog šis laiškas parodo, kad *Icap* žinojo apie RBS ir UBS daromą pažeidimą, nėra vienintelis galimas. Kadangi vykdydama savo užduotis *Icap* nuolat palaiko ryšius su atitinkamais bankais, negalima atmesti galimybės, kad ji pateikia savo pačios nuomonę apie kiekvieno banko, veikiančio Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, palūkanų normą. Tokio alternatyvaus aiškinimo tikimybę gali patvirtinti tai, kad Komisijos nurodyta citata, į kurią atkreipia dėmesį ieškovės, yra paimta iš konteksto, nes tikslus šio elektroninio laiško tekstas, t. y. „manau, jog UBS ir RBS yra labai suinteresuotos, kad trijų mėnesių [JPY LIBOR] norma liktų maža“, veikiau yra asmeninės nuomonės išraiška.

143 Konstatuotina, kad šių dviejų elementų negalima laikyti patikimais, tiksliais ir nuosekliais įrodymais, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 115 punkte nurodytą jurisprudenciją. Atvirkščiai, juose vartojamų sąvokų dviprasmiškumas neabejotinai reiškia abejones dėl to, ar *Icap* žinojo apie RBS vaidmenį darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, o tokios abejonės, remiantis šio sprendimo 116 punkte nurodyta jurisprudencija, turi būti aiškinamos *Icap* naudai.

144 Be to, dėl šio sprendimo 121 punkte nurodytų priežasčių negalima daryti išvados, kad *Icap* turėjo įtarti, jog UBS prašymai susiję su slapto susitarimo su kitu banku įgyvendinimu, nes tokius prašymus H. galėjo pateikti siekdamas naudos vien UBS.

145 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pripažinti pagrįstu pirmą kaltinimą, kiek tai susiję su 2008 m. UBS / RBS pažeidimu, ir panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio b punktą, kiek jame konstatuota, kad *Icap* dalyvavo darant šį pažeidimą.

iii) Dėl įrodymų, kad „Icap“ žinojo apie DB ir UBS vaidmenį darant „Citi“ / DB ir „Citi“ / UBS pažeidimus

146 Ginčijamo sprendimo 5.3.6 punkte „*Icap* pagalba darant *Citi* / DB pažeidimą“ Komisija rėmėsi 2010 m. balandžio 7 d. H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, pokalbiu su *Icap* darbuotoju R., susijusiu su susitarimu ateityje sumažinti palūkanų normas, kurias *Citi*, UBS ir DB teiks JPY LIBOR komitetui nuo 2010 m. birželio mėn. (toliau – 2010 m. balandžio 7 d. pokalbis). Ji taip pat atkreipė dėmesį į du

prašymus, kuriuos 2010 m. gegužės 18 d. H. pateikė R., kurių viename prašoma išlaikyti žemą vienų metų palūkanų normą, o kitame – apskritai išlaikyti žemas JPY LIBOR normas iki birželio mėn. pabaigos, taip pat į 2010 m. gegužės 23 d. prašymą, susijusį su žemomis vienų metų JPY LIBOR palūkanų normomis ir didele trejų metų palūkanų norma (ginčijamo sprendimo 155 konstatuojamoji dalis).

147 Be to, Komisija taip pat rėmėsi *Icap* darbuotojų R. ir G. tarpusavio komunikacija dėl šio sprendimo 15 punkte minimo 2010 m. birželio 1 d. pranešimo (ginčijamo sprendimo 157 konstatuojamoji dalis) koregavimo ir 2010 m. birželio 2 d. pokalbiu, per kurį R. informavo H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, kad G. padarė pageidaujamus pakeitimus (ginčijamo sprendimo 156 konstatuojamoji dalis).

148 Galiausiai ginčijamame sprendime minimas 2010 m. birželio 7 d. pokalbis, per kurį H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, paprašė *Icap* darbuotojo R. laikytis žemų palūkanų tą mėnesį (ginčijamo sprendimo 158 konstatuojamoji dalis) (toliau – 2010 m. birželio 7 d. pokalbis). Reikia pažymėti, kad per tą pokalbį *Icap* aiškiai užsiminė apie tai, kad *Citi*, DB ir UBS yra sudariusios slaptą susitarimą.

149 Ginčijamo sprendimo 5.3.7 punkte „*Icap* pagalba darant *Citi* / UBS pažeidimą“ Komisija rėmėsi vien šio sprendimo 146 ir 147 punktuose nurodytomis aplinkybėmis (ginčijamo sprendimo 161–163 konstatuojamosios dalys), o 2010 m. birželio 7 d. pokalbis nebuvo nurodytas kaip šio pažeidimo įrodymas.

150 Pirma, reikia pažymėti, kad pagrindinis įrodymas, kuriuo grindžiamas *Icap* žinojimas apie DB ir UBS vaidmenį darant *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimus, yra 2010 m. balandžio 7 d. pokalbio turinys.

151 Konstatuotina, kad per tą pokalbį H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, nedviprasmiškai paaiškino *Icap* darbuotojui R., kad susitarė su dviem DB ir RBS prekiautojais, kad nuo 2010 m. birželio mėn. *Citi*, UBS ir DB sumažins palūkanų normas JPY LIBOR komitete.

152 Reikia pažymėti, kad ieškovės ginčija ne 2010 m. balandžio 7 d. pokalbio antikonkurencinį turinį, o jo įrodomąją galią, kiek tai susiję su *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimais, nes Komisija konstatavo, kad šiuos pažeidimus nustota daryti atitinkamai 2010 m. birželio 2 d. ir 2010 m. birželio 7 d., t. y. prieš palūkanų normų sumažinimą, apie kurį kalbama 2010 m. balandžio 7 d. pokalbyje, susijusiame su laikotarpiu nuo 2010 m. birželio mėn.

153 Nors tiesa, kad, kaip iš esmės pabrėžia Komisija, 2010 m. balandžio 7 d. pokalbio pakanka įrodyti, jog *Icap* žinojo apie slaptą susitarimą pakeisti JPY LIBOR palūkanų normas, taigi apie *Citi*, DB ir UBS neteisėtus veiksmus, šie veiksmai susiję su pažeidimo laikotarpiu, kuris skiriasi nuo laikotarpių, Komisijos konstatuotų dėl *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų, kuriuos *Icap*, kaip tvirtinama, padėjo daryti.

154 Remiantis jurisprudencija, pažeidimo trukmė yra sudedamoji jo dalis, kurios negalima atsieti nuo pažeidimo konstatavimo (2006 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Peróxidos Orgánicos / Komisija*, T-120/04, EU:T:2006:350, 21 punktas).

155 Todėl darytina išvada, kad 2010 m. balandžio 7 d. pokalbis susijęs su pažeidimu, kuris skiriasi nuo *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų, kuriuos, kaip tvirtinama, *Icap* padėjo daryti, ir kad vien šis pokalbis negali įrodyti, jog *Icap* žinojo apie tuos pažeidimus.

156 Antra, kalbant apie kitus įrodymus, į kuriuos atkreiptas dėmesys ginčijamame sprendime, *Citi* / DB pažeidimą reikia skirti nuo *Citi* / UBS pažeidimo.

157 Kiek tai susiję su *Citi* / DB pažeidimu, kadangi Komisija kaip įrodymu remiasi 2010 m. birželio 7 d. pokalbiu, per kurį pati *Icap* kalba apie suderintus *Citi*, UBS ir DB veiksmus, neabejotinai galima daryti išvadą, kad *Icap* žinojimas apie slaptą *Citi* ir DB susitarimą teisiškai yra pakankamai įrodytas.

158 Dėl *Citi* / UBS pažeidimo reikia pažymėti, kad Komisija nustatė, jog jis baigtas daryti 2010 m. birželio 2 d., todėl 2010 m. birželio 7 d. pokalbiu nesiremia kaip įrodymu.

159 Vadinasi, kiek tai susiję su *Citi* / UBS pažeidimu, Komisija nepateikia jokio įrodymo, patvirtinančio *Icap* žinojimą apie slaptą *Citi* ir UBS susitarimą.

160 Vis dėlto reikia išnagrinėti, ar *Icap*, kuri per 2010 m. balandžio 7 d. buvo informuota apie būsimus *Citi*, UBS ir DB suderintus veiksmus, neturėjo „pagrįstai numatyti“, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 100 punkte nurodytą jurisprudenciją, kad kai kurie iš jai nuo 2010 m. gegužės 18 d. pateiktų *Citi* prašymų buvo susiję su atitinkamų bankų slapto susitarimo įgyvendinimu.

161 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad iš viso 2010 m. balandžio 7 d. pokalbio susidaro įspūdis, kad *Citi*, UBS ir DB tikslas, apie kurį sužinojo *Icap*, buvo sumažinti tam tikras JPY LIBOR palūkanų normas iki gruodžio mėn., o paskui bent jau trijų mėnesių normos turėjo didėti.

162 Todėl reikia išnagrinėti, ar dėl tam tikrų H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, prašymų *Icap* darbuotojui R. per pažeidimo darymo laikotarpį *Icap* turėjo pagrįstai numanyti, kad jie pateikti rengiant slaptą atitinkamų bankų susitarimą, apie kurį kalbama per 2010 m. balandžio 7 d. pokalbį.

163 Konstatuotina, kad iš ginčijamo sprendimo 161–163 konstatuojamųjų dalių matyti, jog, išskyrus nuorodą į dideles trejų metų palūkanų normas, 2010 m. gegužės 18 d. ir 2010 m. gegužės 23 d. prašymais, kuriuos H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, pateikė *Icap*, buvo siekiama išlaikyti žemas normas. Taigi *Icap* galėjo pagrįstai numatyti, kad balandžio ir gegužės mėnesiais pateikti prašymai, kuriais siekiama sumažinti arba stabilizuoti JPY LIBOR palūkanų normas, buvo pateikti rengiant slaptą *Citi*, DB ir UBS susitarimą, apie kurį ji sužinojo 2010 m. balandžio 7 d.

164 Todėl pirmą kaltinimą reikia atmesti, kiek jis susijęs su *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimais.

2) Dėl trečio kaltinimo, kuriuo ginčijama „Icap“ pagalba įgyvendinant bendrus atitinkamų bankų tikslus

165 Pateikdamos trečią kaltinimą ieškovės tvirtina, kad veiksmai, kuriais *Icap* kaltinama dėl penkių nagrinėjamų pažeidimų, per daug skiriasi nuo atitinkamų bankų veiksmų, kad būtų galima konstatuoti bendrus tikslus, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 100 punkte nurodytą jurisprudenciją. Kadangi ginčijamas sprendimas, kiek jame konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, turi būti panaikintas dėl šio sprendimo 133–145 punktuose išdėstytų motyvų, šį kaltinimą pakanka išnagrinėti dėl 2007 m. UBS / RBS, UBS / DB, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų.

166 Iš esmės ieškovės mano, kad dėl kiekvieno iš šio sprendimo 165 punkte nurodytų keturių pažeidimų reikia skirti, viena vertus, su kiekvienu pažeidimu susijusių dviejų bankų veiksmus, kai buvo manipuliuojama jų pačių pasiūlymais JPY LIBOR komitete, ir, kita vertus, veiksmus, kuriais kaltinama *Icap*, susijusius su mėginimu manipuliuoti kitų bankų pasiūlymais tame komitete. Be to, jos primena, kad, kalbant apie kiekvieną iš šių pažeidimų, vienas iš dviejų atitinkamų bankų nežinojo apie *Icap* vaidmenį.

167 Ieškovės tvirtina, kad Komisija suklydo, kai padarė išvadą, jog abi šio sprendimo 166 punkte paminėtų veiksmų formos susijusios su tuo pačiu pažeidimu. Taigi nuorodos į bendrą tikslą riboti ar iškraipyti konkurenciją Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje ar pakeisti JPY LIBOR normas yra dviprasmiškos, klaidingos ir nepagrįstos. Ieškovės priduria, kad tai, jog, išskyrus H.

atvejį, šių dviejų veiksmų formų ėmėsi ne tie patys dalyviai, yra objektyvi priežastis konstatuoti, kad tai yra atskiri įvykiai. Jos taip pat mano, kad metodai, naudoti imantis kiekvienos iš šių dviejų veiksmų formų, radikaliai skiriasi, o tai neleidžia pripažinti, jog jas apima tas pats pažeidimas.

168 Be to, ieškovės teigia, kad per susitikimą, kuris vyko per administracinę procedūrą, Komisija įsipareigojo ginčijamame sprendime nesiremti kaltinimu, kad *Icap* padidino nagrinėjamų pažeidimų poveikį. Dublike jos kaltina Komisiją nesurašius šio susitikimo protokolo ir prašo jos pateikti Bendrajam Teismui užrašus, kuriuos ji buvo parengusi dėl šio susitikimo, iš esmės manydamos, kad tokio įsipareigojimo nesilaikymas yra teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimas.

169 Komisija prašo atmesti šį kaltinimą.

170 Pirma, reikia pažymėti, kad dėl keturių šio sprendimo 165 punkte nurodytų pažeidimų Komisija kaltino *Icap* padarius įtaką, be kita ko, pakeičiant šio sprendimo 15 punkte minimą pranešimą, tam tikrų JPY LIBOR komitetui priklausančių bankų pasiūlymų dėl palūkanų normų dydžiui (žr. šio sprendimo 15–17 punktus) ir kad ieškovės šių veiksmų neginčijo.

171 Antra, akivaizdu, kad veiksmai, kuriais kaltinama *Icap*, ir veiksmai, kuriais kaltinami atitinkami bankai, vieni kitus papildo, nes JPY LIBOR normos apskaičiuojamos remiantis JPY LIBOR komitetui priklausančių bankų pasiūlymais. Todėl tikimybė pakeisti šias normas būtų mažesnė, jei šio sprendimo 165 punkte nurodyti keturi pažeidimai būtų grindžiami tik su kiekvienu pažeidimu susijusių dviejų bankų pasiūlymų derinimu. Vadinasi, *Icap* atliko pagrindinį vaidmenį įgyvendinant šiuos pažeidimus, darydama tokią įtaką tam tikriems pasiūlymams minėtame komitete, kokios siekė atitinkami bankai.

172 Todėl Komisija padarė teisėtą išvadą, kad veiksmais, kuriais kaltinama *Icap*, buvo padedama siekti bankams, susijusiems su kiekvienu iš šio sprendimo 165 punkte nurodytų pažeidimų, bendrų tikslų.

173 Šios išvados nepaneigia ieškovių argumentas, kad jos turėjo teisėtų lūkesčių, jog Komisija ginčijamame sprendime nesirems tuo, kad *Icap* išplėtė manipuliavimo JPY LIBOR normomis poveikį.

174 Toks argumentas grindžiamas garantijomis, kurias *Icap* atstovams esą suteikė Komisijos pareigūnai per susitikimą, įvykusį po to, kai buvo atsiųstas pranešimas apie kaltinimus.

175 Vis dėlto, nesant reikalo išsiaiškinti, ar dėl garantijų, kurių buvo neformaliai suteikta per Komisijos sušauktą susitikimą, ieškovės galėjo turėti teisėtų lūkesčių, pakanka pažymėti, kad šis argumentas grindžiamas klaidinga faktine prielaida. Iš C.1 priedo, kurį pateikė ieškovės ir kurį sudaro jų atstovų per tą susitikimą padaryti užrašai, matyti, kad tokias garantijas Komisija suteikė tik dėl baudos apskaičiavimo, o ne dėl pažeidimo padarymo pripažinimo. Šie treji užrašai parodo, kad šis klausimas buvo nagrinėjamas diskusijoje dėl baudos dydžio, reaguojant į pranešimo apie kaltinimus 248 punkte, susijusiame su šiuo apskaičiavimu, vartojamas sąvokas.

176 Todėl trečią kaltinimą reikia atmesti, nesant reikalo taikyti ieškovių prašomos proceso organizavimo priemonės.

3) Dėl antro kaltinimo, kuriuo ginčijamas „Icap“ noras padėti siekti atitinkamiems bankams bendrų tikslų

177 Pateikdamos antrą kaltinimą ieškovės tvirtina, kad Komisija neįrodė *Icap* noro padėti įgyvendinti atitinkamų bankų darant penkis pažeidimus siektus bendrus tikslus. Dėl tų pačių priežasčių, kokios išdėstytos šio sprendimo 165 punkte, šį kaltinimą pakanka išnagrinėti dėl 2007 m. UBS / RBS, UBS / DB, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų.

178 Įrodymai patvirtina tik *Icap* norą tenkinti prekiautojo, kuris yra vienintelis vieno iš jos maklerių klientas, norus. Ieškovės tvirtina, kad Komisijos argumentais siekiama užginčyti reikšmingoje jurisprudencijoje nustatytą noro kriterijų.

179 Komisija prašo atmesti šį kaltinimą.

180 Kadangi, pirma, dėl keturių nagrinėjamų pažeidimų Komisija teisėtai konstatavo, kad *Icap* žinojo apie slaptą atitinkamų bankų susitarimą, ir, antra, buvo padaryta išvada, kad atitinkamų bankų ir *Icap* veiksmus sieja labai didelis papildomumo ryšys, ši įmonė neabejotinai norėjo padėti siekti šiems bankams bendrų tikslų.

181 Konstatuotina, kad ieškovių argumentuose painiojamas *Icap* akstinas, reiškiantis norą tenkinti prekiautojo prašymus, ir žinojimas, kad jos veiksmais siekiama padėti manipuliuoti JPY LIBOR normomis, darant įtaką pasiūlymams JPY LIBOR komitete, kaip to norėjo su pažeidimu susiję bankai.

182 Todėl antras kaltinimas turi būti atmestas.

b) Dėl trečios dalies, grindžiamos ginčijamo sprendimo motyvų, susijusių su tuo, kad „Icap“ naudojosi savo ryšiais siekdama padaryti įtaką tam tikrų bankų pasiūlymams, klaidingumu

183 Šioje dalyje, susijusioje tik su 2007 m. UBS / RBS, *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimais, ieškovės ginčija tai, kaip Komisija aiškino tam tikrą *Icap* komunikaciją su savo klientais. Pirma, Komisija nepaaiškina, kuo komunikacija, į kurią atsižvelgta kaip į įrodymą, yra reikšminga atitinkamiems pažeidimams. Antra, ji neatsižvelgė į šios komunikacijos, neatskleidžiančios noro manipuliuoti kitų bankų pasiūlymais JPY LIBOR komitete, turinį.

184 Komisija prašo atmesti šią dalį.

185 Dėl 2007 m. UBS / RBS pažeidimo Komisija ginčijamo sprendimo 79 konstatuojamosios dalies a punkte pažymėjo, kad 2007 m. spalio 24 d. *Icap* pasinaudojo savo ryšiais mėgindama padaryti įtaką komitetui priklausančio banko veiksmams. Dėl *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimų ji to sprendimo 83 konstatuojamosios dalies a punkte pažymėjo, kad taip pat buvo elgiamasi 2010 m. balandžio 30 d.

186 Nagrinėjamu atveju pakanka pažymėti, kad, pirma, iš ginčijamo sprendimo 79 konstatuojamosios dalies b punkto ir 83 konstatuojamosios dalies b punkto matyti, jog konstatuodama, kad *Icap* dalyvavo darant šiuos tris pažeidimus, Komisija rėmėsi ne tik tuo, jog ši pasinaudojo savo ryšiais, bet ir klaidinančios informacijos, esančios šio sprendimo 15 punkte nurodytame pranešime, perdavimu JPY LIBOR komitetui priklausantiems bankams, ir, antra, ieškovės neginčija šio Komisijos motyvų aspekto.

187 Taigi, kadangi vien klaidinančios informacijos perdavimas gali įrodyti *Icap* dalyvavimą darant šiuos tris pažeidimus, remiantis šio sprendimo 74 punkte nurodyta jurisprudencija, šią pagrindo dalį reikia atmesti kaip netinkamą.

c) Dėl pirmos ieškinio pagrindo dalies, siejamos su teisinio saugumo principo pažeidimu

188 Šia dalimi ieškovės tvirtina, kad įmonei *Ipac* taikytas „padėjimo“ kriterijus yra per platus, naujas ir pažeidžia teisinio saugumo principą. Išvados, kad *Icap* „padėjo“ vykdyti pažeidimą, esą negalima pagrįstai daryti remiantis 2008 m. liepos 8 d. Sprendimu *AC-Treuhand / Komisija* (T-99/04, EU:T:2008:256), todėl ji prieštarauja tiek teisinio saugumo principui, tiek principui „nėra nusikaltimų ir bausmių be įstatymo“.

189 Ieškovės šiuo aspektu nurodo, kad sąvoka „pagalba“ yra nauja ir neišplėtota. Jos priduria, kad *Icap* situacija labai skiriasi nuo vaidmens, kurį *AC-Treuhand* atliko tiek byloje, kurioje buvo priimtas 2008 m. liepos 8 d. Sprendimas *AC-Treuhand / Komisija* (T-99/04, EU:T:2008:256), tiek byloje, kurioje buvo priimtas 2014 m. vasario 6 d. Sprendimas *AC-Treuhand / Komisija* (T-27/10, EU:T:2014:59). Dėl *AC-Treuhand* veiksmų slaptas susitarimas tapo įmanomas, o *Icap* galima kaltinti tik pasitarnavus slaptam susitarimui ar padėjus jį įgyvendinti. Šiuo aspektu ieškovės pažymi, kad nagrinėjamu atveju atitinkamų bankų slaptas susitarimas būtų egzistavęs netgi be *Icap* įsikišimo.

190 *Icap* veikiau ne „padėjo“ įgyvendinti horizontalų susitarimą, bet jos vaidmuo apsiribojo su prekiautoju sutartu vertikaliu ribojimu, kuris pats nei ribojo, nei iškraipė konkurencijos. Ieškovės priduria, kad penkių iš šešių nagrinėjamų pažeidimų atveju kitas bankas, slapto susitarimo šalis, nežinojo apie *Icap* dalyvavimą. Jos mano, kad tokio plataus kriterijaus, kaip sąvoka „pagalba“, taikymas turi labai didelę neigiamą įtaką su slaptu susitarimu nesusijusioms įmonėms.

191 Komisija prašo atmesti šią dalį.

192 Kadangi ginčijamas sprendimas, kiek jame konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, turi būti panaikintas dėl šio sprendimo 133–145 punktuose išdėstytų motyvų, šią pagrindo dalį pakanka išnagrinėti dėl 2007 m. UBS / RBS, UBS / DB, *Citi* / RBS, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų.

193 Reikia priminti, kad pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, be kita ko, kad teisės normos, ypač tos, kurios privatiems asmenims ir įmonėms sukelia nepalankių pasekmių, būtų aiškios ir tikslios ir kad būtų galima numatyti jų poveikį (žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *X-Steuerberatungsgesellschaft*, C-342/14, EU:C:2015:827, 59 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

194 Baudžiamosios teisės srityje teisinio saugumo principą konkrečiai atspindi principas „nėra nusikaltimų ir bausmių be įstatymo“, įtvirtintas Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2008 m. birželio 3 d. Sprendimo *Intertanko ir kt.*, C-308/06, EU:C:2008:312, 70 punktą), kuris reiškia, kad teisės aktuose turi būti aiškiai apibrėžti pažeidimai ir bausmės už juos, o ši sąlyga tenkinama, kai teisės subjektas iš atitinkamos nuostatos teksto ir, jei reikia, pasitelkdamas teismų pateiktą išaiškinimą gali suprasti, kokie veiksmai ar neveikimas užtraukia jo baudžiamąją atsakomybę (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 40 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

195 Taigi principas „nėra nusikaltimų ir bausmių be įstatymo“ negali būti aiškinamas kaip draudžiantis laipsnišką baudžiamosios atsakomybės taisyklių aiškinimą, kurį teismas atlieka vienoje ar kitoje byloje pateikdamas išaiškinimą, jeigu tokio išaiškinimo rezultatą vykdant pažeidimą galima protingai numatyti, be kita ko, atsižvelgiant į tuo metu jurisprudencijoje dėl nagrinėjamos teisės normos pateikiamą išaiškinimą (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 41 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

196 Numatomumo sąvokos reikšmė daug priklauso nuo nagrinėjamos nuostatos teksto turinio, nuo ja reglamentuojamos srities ir nuo jos adresatų skaičiaus ir jų statuso. Galimybė numatyti teisės akto rezultatą neprieštarauja tam, kad atitinkamas asmuo gali būti priverstas pasinaudoti specialistų patarimais, siekdamas konkretaus atvejo aplinkybėmis tinkamai įvertinti pasekmes, kurių gali atsirasti dėl tam tikro akto. Tai visų pirma pasakytina apie profesinę veiklą vykdančius asmenis, kurie įpratę elgtis labai apdairiai, kai tą veiklą vykdo. Iš jų taip pat galima tikėtis, kad jie ypač rūpestingai vertins savo veiklos riziką (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 42 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

197 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad *Icap* turėjo, prireikus pasitarusi su specialistais, tikėtis, jog jos veiksmai gali būti pripažinti nesuderinamais su Sąjungos teisėje nustatytomis konkurencijos taisyklėmis, be kita ko, atsižvelgdama į tai, kaip plačiai Teisingumo Teismo jurisprudencijoje aiškinamos sąvokos „susitarimas“ ir „suderinti veiksmai“.

198 Kiek tai susiję su ieškovių argumentais, kuriais jos tvirtino, kad *Icap* atliko tik nedidelį vaidmenį darant nagrinėjamus pažeidimus, lygindamos jį su *AC-Treuhand* vaidmeniu karteliuose, nagrinėtuose bylose, kuriose priimtas 2008 m. liepos 8 d. Sprendimas *AC-Treuhand / Komisija* (T-99/04, EU:T:2008:256) ir 2014 m. vasario 6 d. Sprendimas *AC-Treuhand / Komisija* (T-27/10, EU:T:2014:59), priešingai, reikia pabrėžti šio dalyvavimo svarbą kai kurių iš minėtų pažeidimų atveju. Kadangi JPY LIBOR normos apskaičiuojamos remiantis komiteto narių pasiūlymais, *Icap* įtaka jos klientams, kurie buvo šio komiteto nariai, padaryta parengiant šio sprendimo 15 punkte nurodytą pranešimą, leido daug labiau padidinti manipuliavimo šiomis normomis mastą nei tuo atveju, jei manipuliavimas būtų apribotas tik dviejų bankų, susijusių su kiekvienu iš šių pažeidimų, pasiūlymais.

199 Todėl pirmą ieškinio pagrindo dalį reikia atmesti.

200 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pripažinti šį pagrindą pagrįstu, kiek jis susijęs su 2008 m. UBS / RBS pažeidimu, ir atmesti likusią jo dalį.

3. Dėl trečiojo pagrindo, siejamo su nagrinėjamų pažeidimų trukmės klaidingu apskaičiavimu

201 Ieškovės kaltina Komisiją tuo, kad ši nepateikė įrodymų, pateisinančių nagrinėjamų pažeidimų trukmės apskaičiavimą. Anot jų, Komisija neįrodė, pirma, to, kad *Icap* dalyvavimas darant minėtus pažeidimus tęsėsi tiek pat, kiek ir atitinkamų bankų dalyvavimas, ir, antra, to, kad šis dalyvavimas nepertraukiamai tęsėsi laikotarpiu, dėl kurio ji mano turinti įrodymų. Konkrečiau kalbant, Komisija turi įrodyti nuolatinį *Icap* žinojimą apie atitinkamų bankų neteisėtus veiksmus per visą laikotarpį, konstatuotą dėl kiekvieno iš šių pažeidimų.

202 Tai juo labiau būtina, atsižvelgiant tiek į tai, kad palūkanų normos buvo nustatomos kiekvieną dieną, tiek į tai, kad Komisija pripažino, jog *Icap* žinojo ne apie visas priemones, kurių ėmėsi atitinkami bankai. Be to, ieškovės iš esmės atkreipia dėmesį į vienašališkai UBS, o paskui *Citi* pateiktų prašymų turinio įvairovę ar net prieštaringumą, siekdamos pabrėžti, kad *Icap* pagrįstai galėjo jų nelaikyti atitinkamų bankų neteisėtų veiksmų dalimi.

203 Komisija teigia, kad ginčijamame sprendime pateikti įrodymai yra reikšmingi tiek dėl nagrinėjamų pažeidimų buvimo, tiek dėl jų trukmės. Šie įrodymai patvirtina, kad su pertraukomis buvo palaikomi reguliarūs ryšiai pagal atitinkamų bankų poreikius. Todėl būtų dirbtina glaudžiai susijusius įvykius suskaidyti į atskirus kelių dienų trukmės atvejus vien dėl to, kad JPY LIBOR normos nustatomos kiekvieną dieną. Komisija šiuo klausimu pateikia nuorodą į ginčijamo sprendimo 234 konstatuojamosios dalies c punkte nurodytus argumentus ir primena, kad buvo įrodytas sąmoningas *Icap* prisijungimas siekiant atitinkamiems pažeidimams bendrų tikslų.

204 Komisija taip pat pabrėžia, kad dėl kiekvieno iš nagrinėjamų pažeidimų visi bankai pripažino tokią pačią trukmę, kokia konstatuota *Icap* atveju, ir kad dėl kiekvieno pažeidimo vienas iš atitinkamų bankų pripažino *Icap* atliktą vaidmenį. Dėl šios priežasties argumentas, kad *Icap* galėjo manyti, jog kiekvienas pažeidimas baigėsi po trumpo pradinio laikotarpio, neturi reikšmės.

205 Pagal nusistovėjusią jurisprudenciją SESV 101 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik dėl atskirų veiksmų, bet ir dėl kelių veiksmų arba tęstinės veikos, nors viena ar kelios šių kelių veiksmų ar tęstinės veikos sudedamosios dalys taip pat galėtų būti pripažintos atskiru minėtos nuostatos pažeidimu. Taigi, jei įvairiais veiksmais vykdomas „bendras planas“, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje, Komisija turi teisę priskirti atsakomybę už tokius veiksmus

remdamasi dalyvavimu darant visą pažeidimą (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija ir Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 156 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

206 Įmonė, dalyvavusi darant tokį vieną sudėtinį pažeidimą atlikdama veiksmus, priskirtinus prie susitarimo ar suderintų veiksmų, turinčių antikonkurencinį tikslą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, kuriais siekiama prisidėti prie bendro pažeidimo darymo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus darant tą patį pažeidimą visą jos dalyvavimo jį darant laikotarpį. Taip yra tuo atveju, kai įrodoma, kad minėta įmonė ketino savo elgesiu prisidėti prie visų dalyvių siektų bendrų tikslų ir žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį arba galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija ir Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 157 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

207 Taigi įmonė gali būti tiesiogiai atlikusi visus vieną tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, ir tokiu atveju Komisija turi teisę jai priskirti atsakomybę už visus šiuos veiksmus, todėl ir už visą šį pažeidimą. Įmonė taip pat gali būti tiesiogiai atlikusi tik kelis vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, tačiau žinojo apie visus numatytus ar įgyvendintus kitų kartelio dalyvių neteisėtus veiksmus siekiant tų pačių tikslų arba galėjo protingai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti su tuo susijusią riziką. Tokiu atveju Komisija turi teisę priskirti šiai įmonei atsakomybę už visą antikonkurencinį elgesį, sudarantį tokį pažeidimą, todėl ir už visą pažeidimą (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija ir Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 158 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

208 Tačiau jei įmonė tiesiogiai atliko vieną tęstinį pažeidimą sudarantį vieną ar kelis antikonkurencinius veiksmus, bet neįrodyta, kad savo elgesiu ji ketino prisidėti prie visų bendrų kitų kartelio dalyvių siekiamų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį arba galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką, Komisija turi teisę priskirti jai atsakomybę tik už tuos veiksmus, kuriuos darant ji tiesiogiai dalyvavo, ir už kitų dalyvių numatytus ar įgyvendintus veiksmus siekiant tų pačių tikslų, kurių ji siekė ir dėl kurių buvo įrodyta, kad ji žinojo apie juos arba galėjo protingai numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija ir Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 159 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

209 Šiuo atveju, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 210–217 konstatuojamųjų dalių, siekdama nustatyti nagrinėjamų pažeidimų trukmę Komisija juos kvalifikavo kaip vieną tęstinį pažeidimą. To sprendimo 234 konstatuojamosios dalies c punkte ji konstatavo, kad įrodymai patvirtina, jog su pertraukomis buvo palaikomi reguliarūs ryšiai pagal įvairių dalyvių poreikius, ir tuo remdamasi padarė išvadą, kad būtų dirbtina juos suskaidyti į atskirus kelių dienų trukmės atvejus motyvuojant tuo, kad JPY LIBOR normos nustatomos kiekvieną dieną. To sprendimo 234 konstatuojamosios dalies d punkte ji nusprendė, kad žinojimas apie UBS, o paskui *Citi* ryšius su kitu atitinkamu banku reiškė, kad *Icap* turėjo galimybę daryti prielaidą, jog visais jos įprastais veiksmais UBS, o paskui *Citi* naudai taip pat galėjo būti remiamas šių bankų ir kitų su minėtais pažeidimais susijusių bankų tarpusavyje suderintas mechanizmas.

210 Ieškovių argumentus galima padalyti į du kaltinimus. Jos ginčija, pirma, tam tikrų *Icap* veiksmų, kuriais rėmėsi Komisija, reikšmingumą ir, antra, tai, kad į pažeidimo laikotarpius buvo įtraukti laiko tarpai, dėl kurių nebuvo pateikta jokių *Icap* dalyvavimo įrodymų.

211 Kadangi ginčijamas sprendimas, kiek jame konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, turi būti panaikintas dėl šio sprendimo 133–145 punktuose išdėstytų motyvų, šį pagrindą pakanka išnagrinėti dėl 2007 m. UBS / RBS, UBS / DB, *Citi* / RBS, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų.

212 Prieš nagrinėjant ginčijamo sprendimo teisėtumą, reikia pateikti dvi įvadines pastabas dėl kiekvieno Komisijos konstatuoto laikotarpio, kuriuo buvo daromas pažeidimas.

213 Kalbant apie pirmą kaltinimą, reikia priminti šio sprendimo 105 punkte padarytą išvadą, kad ginčijamame sprendime Komisija nekonstatavo nepriklausomų pažeidimų, padarytų *Icap* ir UBS, o paskui *Icap* ir *Citi*, kuriais būtų siekta įmonei *Icap* skleidžiant klaidingą informaciją taip manipuliuoti JPY LIBOR normomis, kad tai būtų naudinga UPS, o paskui *Citi*. Ji rėmėsi tuo, kad *Icap* vykdė pažeidimus, kuriuos kiekvieną kartą sutardavo daryti du bankai. Todėl dėl tų pačių priežasčių, kurios išdėstytos šio sprendimo 119–121 punktuose, tik į įrodymus, patvirtinančius, kad *Icap* žinojo arba galėjo pagrįstai numatyti, jog prašymais, kuriuos jai pateikė UBS, o paskui *Citi*, buvo siekiama abiem bankams, su kuriais susijęs kiekvienas pažeidimas, bendrų tikslų, buvo galima atsižvelgti kaip į jos dalyvavimo darant šiuos pažeidimus patvirtinimą.

214 Kalbant apie antrą kaltinimą, reikia pažymėti, jog ieškovių argumentai iš esmės grindžiami aplinkybe, kad JPY LIBOR normos nustatomos kiekvieną dieną, todėl manipuliavimas turėjo būti kartojamas kasdien, kad toliau darytų poveikį.

215 Konstatuotina, kad toks argumentas prilygsta *Icap* dalyvavimo darant Komisijos konstatuotus nagrinėjamus pažeidimus tęstinumo pagrįstumo ginčijimui.

216 Šiuo aspektu reikia priminti, kad atsižvelgiant į aplinkybes vienas pažeidimas gali būti tęstinis arba pasikartojantis.

217 Nors vieno pažeidimo sąvoka apima būtent tokią situaciją, kai kelios įmonės dalyvavo darant pažeidimą, kurį sudarė tęstinis elgesys siekiant vieno ekonominio tikslo – iškraipyti konkurenciją – arba atskiri pažeidimai, kuriuos sieja tas pats tikslas ir tie patys subjektai, pažeidimo padarymo aplinkybės gali leisti jį kvalifikuoti arba kaip vieną tęstinį, arba kaip vieną pasikartojantį pažeidimą (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, T-147/09 ir T-148/09, EU:T:2013:259, 85 ir 86 punktus ir 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 484 punktą).

218 Kiek tai susiję su tęstiniu pažeidimu, bendro plano sąvoka leidžia Komisijai preziumuoti, jog pažeidimas nebuvo nutrauktas, net jei dėl tam tikro laikotarpio ji neturi su šiuo pažeidimu susijusios įmonės dalyvavimo įrodymų, jei ši įmonė darė pažeidimą iki ir po minėto laikotarpio ir jei nėra įrodymų arba informacijos, leidžiančių manyti, kad ji buvo laikinai nutraukusi pažeidimą. Tokiu atveju ji gali skirti baudą už visą pažeidimo laikotarpį, įskaitant laikotarpį, dėl kurio neturi atitinkamos įmonės dalyvavimo darant pažeidimą įrodymų (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, T-147/09 ir T-148/09, EU:T:2013:259, 87 punktą ir 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 481 punktą).

219 Vis dėlto pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad, nesant įrodymų, tiesiogiai pagrindžiančių pažeidimo trukmę, Komisija turi remtis bent faktinių aplinkybių, pakankamai artimų laiko atžvilgiu, įrodymais, dėl kurių būtų galima pagrįstai manyti, kad šis pažeidimas nepertraukiamai tęsėsi nuo vienos iki kitos konkrečios datos (žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 482 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

220 Nors du neteisėtus veiksmus skiriantis laikotarpis yra reikšmingas kriterijus nustatant pažeidimo tęstinumą, klausimas, ar šis laikotarpis yra pakankamai ilgas, kad būtų konstatuotas laikinas pažeidimo nutraukimas, negali būti nagrinėjamas abstrakčiai. Atvirkščiai, jį reikia vertinti atsižvelgiant į nagrinėjamo kartelio veikimą (žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 483 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

221 Galiausiai, kai galima konstatuoti, jog įmonė buvo pasitraukusi iš pažeidimo, tačiau darė pažeidimą iki ir po šio pasitraukimo, toks pažeidimas gali būti laikomas pasikartojančiu, jei, kaip būtų ir dėl tęstinio pažeidimo, jo tikslas iki pertraukos ir po jos buvo tas pats, t. y. atitinkamo elgesio tikslai, susiję produktai, slaptame susitarime dalyvavusios įmonės, pagrindinės įgyvendinimo priemonės, įmonių vardu veikę fiziniai asmenys ir galiausiai nagrinėjamų veiksmų geografinė taikymo sritis buvo tapatūs. Tokiu atveju kalbama apie vieną pasikartojantį pažeidimą, ir nors Komisija gali skirti baudą už visą pažeidimo laikotarpį, ji negali jos skirti už laikotarpį, kada pažeidimas buvo laikinai nutrauktas (2013 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, T-147/09 ir T-148/09, EU:T:2013:259, 88 punktas ir 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 484 punktas).

222 Nagrinėjamu atveju, kaip į nagrinėjamų pažeidimų veikimo kontekstą, kuris yra reikšmingas nustatant, ar du pažeidimus skiriantis laikotarpis reiškia, kad įmonė buvo laikinai nustojusi dalyvauti, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 220 punkte nurodytą jurisprudenciją, reikia atsižvelgti į tai, kad JPY LIBOR normos nustatomos kiekvieną dieną. Tuo remiantis neabejotinai darytina išvada, kad manipuliavimas šiomis normomis turi ribotą poveikį laiko atžvilgiu ir turi būti pakartotas, kad šis poveikis tęstųsi.

223 Šiuo aspektu reikia priminti, kad tuo atveju, kai susitarimui ar suderintiems veiksmams tęsti reikia imtis konkrečių priemonių, Komisija negali preziumuoti kartelio tęstinumo nesant įrodymų, kad tokių priemonių buvo imtasi (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 15 d. Sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. / Komisija*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, EU:T:2000:77, 2803 ir 2804 punktus).

224 Vadinasi, *Icap* dalyvavimo darant vieną tęstinį pažeidimą, taigi jos atsakomybės už visą pažeidimo laikotarpį įrodymas reiškia, kad Komisija turi įrodyti, kad *Icap* ėmėsi priemonių, jei ne kasdien, tai bent jau su gana nedidelėmis pertraukomis. Priešingu atveju Komisija turėtų konstatuoti vieną pasikartojantį pažeidimą ir į *Icap* atžvilgiu konstatuotą pažeidimo laikotarpį neįtraukti laiko tarpų, dėl kurių ji neturi jos dalyvavimo įrodymų.

225 Dėl kiekvieno nagrinėjamo pažeidimo reikia kartu išnagrinėti abu ieškovių kaltinimus.

a) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą trukmės

226 Kiek tai susiję su *Icap* atžvilgiu konstatuotu 2007 m. UBS / RBS pažeidimo darymo laikotarpiu, kaip jau nurodyta šio sprendimo 128–131 punktuose, *Icap* žinojimas apie bendrus UBS ir RBS tikslus grindžiamas vien 2007 m. rugpjūčio 14 d. pokalbiu, paminėtu ginčijamo sprendimo 106 konstatuojamojoje dalyje. Nors šis pokalbis leido *Icap* suprasti, kad UBS ir RBS daro pažeidimą, jame aptariama informacija buvo ribota dviem aspektais. Pirma, ji susijusi tik su manipuliavimu šešių mėnesių JPY LIBOR norma. Antra, ji susijusi tik su manipuliavimu šia norma ją didinant.

227 Pirma, reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje atkreipiamas dėmesys į tuometinio UBS prekiautojo H. 2007 m. rugpjūčio 15, 16 ir 17 d. prašymus *Icap* darbuotojui R. taikyti dideles šešių mėnesių normas. Konstatuotina, kad tokie prašymai atitinka 2007 m. rugpjūčio 14 d. pokalbio turinį ir pateikti per trumpą laiko tarpą. Tuo remiantis neabejotinai galima daryti išvadą, kad jie gali įrodyti *Icap* dalyvavimą darant vieną tęstinį pažeidimą iki tos datos.

228 Antra, vis dėlto reikia pažymėti, kad vėlesni įrodymai, į kuriuos Komisija atsižvelgė dėl *Icap*, susiję arba su palūkanų normomis, kurios skiriasi nuo 2007 m. rugpjūčio 14 d. pokalbyje aptariamų normų, arba su manipuliavimu palūkanų normomis, kurių dydis yra priešingas aptartam tame pokalbyje.

229 Taigi tuometinio UBS prekiautojo H. 2007 m. rugpjūčio 20 d. prašymas *Icap* darbuotojui R., paminėtas ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje, yra susijęs su didelėmis trijų mėnesių JPY LIBOR normomis, nors *Icap* buvo informuota tik apie UBS ir RBS susitarimą dėl šešių mėnesių normų padidinimo. Be to, 2007 m. rugpjūčio 22 d. H. prašyme R., paminėtame to sprendimo 108 konstatuojamojoje dalyje, buvo prašoma mažos šešių mėnesių JPY LIBOR normos, t. y. priešingai UBS ir RBS susitarimui, apie kurį žinojo *Icap*.

230 Taigi bent jau nuo 2007 m. rugpjūčio 22 d. *Icap* galėjo pagrįstai manyti, kad UBS / RBS pažeidimas buvo nutrauktas. Todėl, nesant *Icap* žinomos vėlesnės informacijos apie UBS ir RBS slapto susitarimo tęsimą ar pakartojimą, jos negalima kaltinti dalyvavus darant šį pažeidimą nuo tos datos.

231 Vadinasi, trečiąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu, kiek ginčijamame sprendime konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant UBS / RBS pažeidimą nuo 2007 m. rugpjūčio 22 d.

b) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant „Citi“ / RBS pažeidimą trukmės

232 Kalbant apie konstatuotą *Icap* dalyvavimo darant *Citi* / RBS pažeidimą laikotarpį, reikia pažymėti, kad ieškovės neginčija *Icap* dalyvavimo darant minėtą pažeidimą laikotarpio, dėl kurio Komisija pateikė įrodymų. Savo argumentais jos ginčija tik šio dalyvavimo tęstinį pobūdį dėl viso konstatuoto pažeidimo laikotarpio, t. y. nuo 2010 m. kovo 3 d. iki birželio 22 d.

233 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad iš ginčijamo sprendimo 5.3.5 punkto, susijusio su *Icap* „pagalba“ darant *Citi* / RBS pažeidimą, matyti, kad Komisija pateikia įrodymų tik dėl šių datų: 2010 m. kovo 3 ir 4 d. (142–144 konstatuojamosios dalys), 2010 m. balandžio 28 ir 29 d. (146 ir 147 konstatuojamosios dalys), 2010 m. gegužės 4 d. (149 konstatuojamoji dalis), 2010 m. gegužės 12 d. (148 konstatuojamoji dalis), 2010 m. gegužės 13 d. (149 konstatuojamoji dalis), 2010 m. gegužės 25 d. (150 konstatuojamoji dalis), 2010 m. birželio 15 d. (151 konstatuojamoji dalis) ir 2010 m. birželio 22 d. (152 konstatuojamoji dalis).

234 Pirma, kadangi visą elgesį, kuriuo kaltinama *Icap*, sudaro tai, kad ji H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, prašymu gaudavo informacijos iš RBS apie jos būsimų pasiūlymų JPY LIBOR komitete dydį ir kartais darė jiems įtaką, šiuos veiksmus neabejotinai apima vienas pažeidimas.

235 Antra, kalbant apie nagrinėjamo pažeidimo pripažinimo tęstiniu pagrįstumą, reikia pažymėti, kad nors Komisija įrodė palyginti dažną reguliarų *Icap* kišimąsi nuo 2010 m. balandžio 28 d. iki birželio 22 d., nėra pateikta jokių įrodymų dėl laikotarpio nuo 2010 m. kovo 5 d. iki balandžio 27 d., t. y. dėl daugiau nei septynių savaičių.

236 Be to, nors įrodymai dėl 2010 m. kovo 3 ir 4 d. aiškiai patvirtina tai, kad H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, prašymu *Icap* kišosi siekdama sumažinti RBS pasiūlymus JPY LIBOR komitete, jais remiantis taip pat galima daryti išvadą, kad H. siekė tikslaus trijų mėnesių JPY LIBOR normos sumažinimo tam, kad pagerintų savo padėtį 2010 m. kovo 3 d. Iš jų nematyti, kad buvo sudarytas pagrindų susitarimas, kuriuo RBS būtų sutikusi ilgesniu laikotarpiu pakeisti savo pasiūlymus taip, kaip to norėjo H.

237 Vadinasi, dėl šio sprendimo 222–224 punktuose išdėstytų priežasčių ir atsižvelgiant, be kita ko, į tai, kad JPY LIBOR normos nustatomos kiekvieną dieną, nesant įrodymų apie *Icap* kišimąsi nurodytu laikotarpiu, Komisija turėjo konstatuoti laikiną jos dalyvavimo nutraukimą nuo 2010 m. kovo 5 d. iki balandžio 27 d.

238 Todėl trečiąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu, kiek ginčijamame sprendime konstatuotas ieškovių dalyvavimas darant *Citi* / RBS pažeidimą nuo 2010 m. kovo 5 d. iki balandžio 27 d.

c) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant „Citi“ / DB ir „Citi“ / UBS pažeidimus trukmės

239 Kiek tai susiję su *Icap* dalyvavimo darant *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimus laikotarpių konstatavimo teisėtumu, ieškovės ginčija tiek prieš *Icap* pateiktų įrodymų reikšmingumą, tiek jos dalyvavimo darant šiuos pažeidimus tęstinį pobūdį.

240 Pirmas dalykas yra įrodymai, į kuriuos Komisija atsižvelgė nagrinėdama *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimus ir dėl kurių reikia pateikti toliau nurodytas pastabas.

241 Kalbant apie, pirma, 2010 m. balandžio 7 d. pokalbį, minėtą ginčijamo sprendimo 154 ir 160 konstatuojamosiose dalyse, dėl tų pačių priežasčių, kokios išdėstytos šio sprendimo 152–155 punktuose, reikia pažymėti, kad jis susijęs su pažeidimu, kuris skiriasi nuo Komisijos konstatuotų pažeidimų. Taigi taip pat, kaip buvo nuspręsta, kad vien šis pokalbis negali įrodyti *Icap* žinojimo apie nagrinėjamus pažeidimus, darytina išvada, kad jis negali būti jos dalyvavimo darant *Citi* / DB pažeidimą įrodymas.

242 Kalbant apie, antra, 2010 m. gegužės 18 ir 23 d. H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, prašymus *Icap* darbuotojui R., minimus ginčijamo sprendimo 155 ir 161 konstatuojamosiose dalyse, dėl tokių pačių priežasčių, kokios išdėstytos šio sprendimo 163 punkte, reikia konstatuoti, kad *Icap* galėjo pagrįstai numatyti, jog jie pateikti įgyvendinant slaptą *Citi*, DB ir RBS susitarimą. Todėl Komisija tinkamai į juos atsižvelgė.

243 Tas pats pasakytina apie, trečia, *Icap* darbuotojų R. ir G. tarpusavio komunikaciją, siekiant pakoreguoti šio sprendimo 15 punkte minimą 2010 m. birželio 1 d. pranešimą, apie kurią kalbama ginčijamo sprendimo 157 ir 163 konstatuojamosiose dalyse, nes ši komunikacija yra vėlesnė už šio sprendimo 242 punkte nurodytus prašymus, todėl ja galėjo būti įgyvendinami šie prašymai. Be to, tai patvirtina kitą dieną, t. y. 2010 m. birželio 2 d., vykęs R. ir H., kuris dabar yra *Citi* prekiautojas, pokalbis, minėtas to sprendimo 156 ir 162 konstatuojamosiose dalyse, per kurį R. informavo H. apie tai, kad G. padarė pageidaujamus pakeitimus.

244 Galiausiai, ketvirta, dėl *Citi* / DB pažeidimo Komisija taip pat tinkamai atsižvelgė į 2010 m. birželio 7 d. pokalbį, paminėtą ginčijamo sprendimo 158 konstatuojamojoje dalyje, nes dėl šio sprendimo 157 punkte išdėstytų priežasčių jo turinys aiškiai įrodo, kad *Icap* žinojo apie slaptą *Citi* ir DB susitarimą.

245 Antras dalykas, kalbant apie Komisijos išvados, kad *Icap* nepertraukiamai nuo 2010 m. balandžio 7 d. iki birželio 7 d. dalyvavo darant *Citi* / DB pažeidimą, pagrįstumą, susijęs su konstatavimu, kad ginčijamame sprendime nėra pateikta jokių įrodymų apie tai, kad įmonės *Icap* buvo prašyta manipuliuoti pasiūlymais JPY LIBOR komitete iki 2010 m. gegužės 18 d. Tačiau iš šio sprendimo 242–244 punktų matyti, kad Komisija pateikia palyginti dažno reguliaraus *Icap* kišimosi nuo šios datos iki 2010 m. birželio 7 d. įrodymų.

246 Vadinasi, Komisija suklydo, kai nustatė, kad *Icap* pradėjo dalyvauti darant *Citi* / DB pažeidimą 2010 m. balandžio 7 d., nors šį dalyvavimą ji įrodė tik nuo 2010 m. gegužės 18 d.

247 Todėl trečiąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu, kiek ginčijamame sprendime konstatuotas ieškovių dalyvavimas darant *Citi* / DB pažeidimą nuo 2010 m. balandžio 7 d. iki gegužės 18 d.

248 Trečias dalykas, kalbant apie Komisijos išvados, kad *Icap* nepertraukiamai nuo 2010 m. balandžio 28 d. iki birželio 2 d. dalyvavo darant *Citi* / UBS pažeidimą, pagrįstumą, yra tai, jog pakanka priminti, kad Komisija remiasi tokiais pačiais įrodymais, kaip nurodytieji nagrinėjant *Citi* / DB pažeidimą. Neabejotinai darytina išvada, kad Komisija suklydo, kai nustatė, kad *Icap* pradėjo dalyvauti 2010 m. balandžio 28 d., nors šį dalyvavimą ji įrodė tik nuo 2010 m. gegužės 18 d.

249 Todėl trečiąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu, kiek ginčijamame sprendime konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant *Citi* / UBS pažeidimą nuo 2010 m. balandžio 28 d. iki gegužės 18 d.

d) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant UBS / DB pažeidimą trukmės

250 Kalbant apie ginčijamo sprendimo teisėtumą, kiek tai susiję su konstatuotu *Icap* dalyvavimo darant UBS / DB pažeidimą laikotarpiu, t. y. nuo 2009 m. gegužės 22 d. iki rugpjūčio 10 d., pirma, reikia pažymėti, kad ieškovės neginčija prieš *Icap* pateiktų įrodymų reikšmingumo.

251 Antra, iš ginčijamo sprendimo 5.3.4 punkto, o konkrečiau iš jo 129–139 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija pateikia labai dažno reguliaraus *Icap* kišimosi įrodymų dėl viso konstatuoto pažeidimo laikotarpio. Todėl Komisija teisėtai pripažino tęstinį *Icap* dalyvavimą darant UBS / DB pažeidimą nuo 2009 m. gegužės 22 d. iki rugpjūčio 10 d.

252 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pripažinti pagrįstu šį pagrindą ir panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio a punktą, kiek jame konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą nuo 2007 m. rugpjūčio 22 d., to sprendimo 1 straipsnio d punktą, kiek jame konstatuotas jos dalyvavimas darant *Citi* / RBS pažeidimą nuo 2010 m. kovo 5 d. iki balandžio 27 d., ir to sprendimo 1 straipsnio e ir f punktus, kiek juose konstatuotas jos dalyvavimas darant *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimus iki 2010 m. gegužės 18 d.

4. Dėl ketvirtojo pagrindo, siejamo su nekaltumo prezumpcijos ir gero administravimo principų pažeidimu

253 Šiuo pagrindu ieškovės teigia, kad ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas dėl nuo 2013 m. sprendimo priėmimo daromų nuorodų į *Icap* veiksmus, ir pateikia du kaltinimus, siejamus su, pirma, nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimu ir, antra, gero administravimo principo pažeidimu.

254 Komisija prašo atmesti šį pagrindą.

255 Kadangi ginčijamas sprendimas, kiek jame konstatuotas *Icap* dalyvavimas darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą, turi būti panaikintas dėl šio sprendimo 133–145 punktuose išdėstytų motyvų, šį pagrindą pakanka išnagrinėti dėl 2007 m. UBS / RBS, UBS / DB, *Citi* / RBS, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimų.

256 Kiek tai susiję su kaltinimu, kad 2013 m. sprendimas buvo priimtas pažeidžiant nekaltumo prezumpcijos principą, reikia priminti, kad šis principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, nuo šiol įtvirtintas Pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 1 dalyje ir taikomas procedūroms, susijusioms su įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimais, už kuriuos gali būti skiriamos vienkartinės ar periodinės baudos (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 72 ir 73 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).

257 Nekaltumo prezumpcijos principas reiškia, kad kiekvienas kaltinamas asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymus. Taigi ši prezumpcija draudžia bet kokį formalų kaltinamojo asmens atsakomybės už konkretų pažeidimą konstatavimą ir net bet kokią aliuziją į tą atsakomybę sprendime, kuriuo baigiama procedūra, jei šis asmuo negalėjo pasinaudoti esant normaliai procedūros, kuri baigiasi sprendimu dėl prieštaravimo pagrįstumo, eigai suteikiamomis garantijomis savo teisėms į gynybą įgyvendinti (2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumitomo Chemical ir Sumika Fine Chemicals / Komisija*, T-22/02 ir T-23/02, EU:T:2005:349, 106 punktas; 2007 m. spalio 12 d. Sprendimo *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse / Komisija*, T-474/04, EU:T:2007:306, 76 punktas ir 2013 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Villeroy & Boch Austria / Komisija*, T-373/10 ir T-374/10, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:455, 158 punktas).

258 Šiuo atveju, pirma, reikia pažymėti, kad 2013 m. sprendimo dalyje „Faktinių aplinkybių aprašymas“, visų pirma 43, 45, 46, 49, 50, 54, 56, 59, 60, 62 ir 64 konstatuojamosiose dalyse, Komisija paaiškina, kaip *Icap* „padėjo“ daryti nagrinėjamus pažeidimus, inkriminuojamus susitarimo procedūroje dalyvaujantiems bankams.

259 Konstatuotina, kad nors šie fragmentai yra 2013 m. sprendimo dalyje, susijusioje su faktinių aplinkybių priminimu, ir juose nepateiktas teisinis kvalifikavimas pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, jie labai aiškiai parodo Komisijos poziciją dėl *Icap* dalyvavimo atliekant neteisėtus veiksmus, kuriais kaltinami atitinkami bankai. Minėto sprendimo 45 konstatuojamoji dalis aiškiai atskleidžia tvirtą Komisijos poziciją šiuo klausimu, nes toje dalyje teigiama:

„<…> *Icap* bandė daryti įtaką jos pasiūlymui dėl JPY LIBOR normų taip, kad jis atitiktų kryptį, kurios pageidavo UBS prekiautojas; <…> tam tikrais atvejais pranešimuose <…> pateikiamą klaidingą informaciją perduodama tam tikriems komiteto bankams; ši informacija pateikiama kaip „spėjimai“ ar „perspektyvos“ dėl to, koks bus nustatytas JPY LIBOR normų dydis; šia klaidinga informacija buvo siekiama padaryti įtaką tam tikriems darant pažeidimus nedalyvavusiems komiteto bankams, kad jie pateiktų pasiūlymus dėl JPY LIBOR normų, atitinkančius pakoreguotus „spėjimus“ ar „perspektyvas“.

260 Antra, nors 2013 m. sprendimo 51 konstatuojamojoje dalyje patikslinama, kad tas sprendimas nesusijęs su *Icap* veiksmų teisiniu kvalifikavimu ar jos atsakomybe, Komisijos poziciją dėl *Icap* veiksmų teisinio kvalifikavimo ir jos atsakomybės už šešis nagrinėjamus pažeidimus lengvai buvo galima nustatyti iš to sprendimo.

261 Viena vertus, 2013 m. sprendimo 69 konstatuojamojoje dalyje Komisija pakartoja 2008 m. liepos 8 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija* (T-99/04, EU:T:2008:256) 130 punkto, į kurį ji teikia nuorodą ir kuriame Bendrasis Teismas išdėstė įmonės atsakomybės už tai, ką jis kvalifikavo kaip „pagalbą“ darant pažeidimą, pripažinimo sąlygas, turinį. Kita vertus, 2013 m. sprendime, visų pirma jo 4.1.2.1, 4.1.2.3, 4.1.2.4 ir 4.1.3 punktų pavadinimuose, kalbama apie „pagalbą“ darant pažeidimus, su kuriais susijusi *Icap*.

262 Trečia, reikia pažymėti, kad 2013 m. sprendimas yra galutinis sprendimas, kuriuo „užbaigiami veiksmai“, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 257 punkte nurodytą jurisprudenciją.

263 Šiuo aspektu per posėdį Komisijos atliktas pozicijos dėl *Icap* veiksmų teisėtumo 2013 m. sprendime sugretinimas su pozicija, kuri galėtų būti išreikšta pranešime apie kaltinimus, neturi reikšmės. Antruoju atveju atitinkama įmonė turi galimybę veiksmingai gintis prieš Komisijai priimant galutinį sprendimą. Kadangi ieškovės nusprendė nedalyvauti susitarimo procedūroje, jos negalėjo pareikšti savo nuomonės prieš priimant minėtą sprendimą. Be to, ieškovių galimybė pasinaudoti teise į gynybą pareiškiant ieškinį dėl ginčijamo sprendimo nieko nekeičia, kiek tai susiję su tuo, kad galutiniame sprendime, kuris priimtas anksčiau nei minėtas sprendimas, Komisija jau buvo formaliai konstatavusi *Icap* dalyvavimą darant šešis SESV 101 straipsnio pažeidimus.

264 Galiausiai, ketvirta, šios išvados nepaneigia Komisijos argumentas, iš esmės siejamas su tuo, kad nuorodų į trečiųjų asmenų dalyvavimą gali reikėti vertinant kaltę tų asmenų, kurie dalyvauja susitarimo procedūroje. Komisija primena, kad didesnė sparta ir veiksmingumas yra vienas iš susitarimo procedūros tikslų, ir tuo remdamasi daro išvadą, kad šiems tikslams prieštarautų leidimas tartis nenorinčiai šaliai uždelsti sprendimo dėl susitarimo priėmimą dėl kitų šalių.

265 Šiuo aspektu reikia priminti, kad nors nekaltumo prezumpcijos principas yra įtvirtintas Pagrindinių teisių chartijos, kuri pagal ESS 6 straipsnį turi tokią pačią vertę kaip ir Sutartys, 48 straipsnyje, susitarimo procedūra yra numatyta reglamente, kurį priėmė vien Komisija pagal Reglamento Nr. 1/2003 33 straipsnį, t. y. Reglamente Nr. 622/2008, ir ji nėra privaloma nei Komisijai, nei atitinkamoms įmonėms.

266 Todėl nekaltumo prezumpcijos principo laikymosi reikalavimai negali būti pakeisti dėl motyvų, susijusių su tikslų užtikrinti susitarimo procedūros spartą ir veiksmingumą apsauga, kad ir kokie jie būtų sveikintini. Atvirkščiai, Komisija turi taip taikyti susitarimo procedūrą, kad ji atitiktų Pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio reikalavimus.

267 Žinoma, kaip Bendrasis Teismas priminė 2015 m. gegužės 20 d. Sprendime *Timab Industries et CFPR / Komisija* (T-456/10, EU:T:2015:296, 71 punktas), kai susitarimas apima ne visus pažeidimo dalyvius, Komisija turi teisę, pirma, pagal supaprastintą procedūrą priimti sprendimą, skirtą nusprendusiems tartis pažeidimo dalyviams ir atspindintį kiekvieno iš jų įsitraukimą, ir, antra, pagal įprastą procedūrą priimti sprendimą, skirtą pažeidimo dalyviams, kurie nusprendė nesitarti.

268 Vis dėlto tokia „hibridinė“ procedūra turi būti vykdoma laikantis įmonės, kuri nusprendė nesitarti, nekaltumo prezumpcijos. Todėl, kai Komisija mano, kad ji neturi galimybės nuspręsti dėl susitarime dalyvaujančių įmonių atsakomybės, kartu nepriimdama sprendimo dėl įmonės, kuri nusprendė nesitarti, dalyvavimo darant pažeidimą, ji turi imtis reikiamų priemonių (įskaitant galimybę tą pačią dieną priimti sprendimus dėl visų su karteliu susijusių įmonių, kaip ji padarė byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. gegužės 20 d. Sprendimas *Timab Industries ir CFPR / Komisija* (T-456/10, EU:T:2015:296)), leidžiančių užtikrinti minėtą nekaltumo prezumpciją.

269 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad priimdama 2013 m. sprendimą Komisija pažeidė *Icap* nekaltumo prezumpcijos principą. Reikia konstatuoti, kad *Icap* nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimas priimant 2013 m. sprendimą negali turėti tiesioginės įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui, atsižvelgiant į tai, kad procedūros, per kurias buvo priimti šie du sprendimai, yra skirtingos ir nepriklausomos.

270 Vis dėlto reikia išnagrinėti, ar Komisijos išvada, kad *Icap* dalyvavo darant nagrinėjamus pažeidimus, padaryta prieš priimant ginčijamą sprendimą, gali reikšti, jog ji nebuvo objektyviai nešališka, todėl pažeidė gero administravimo principą, įtvirtintą Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje, kaip teigia ieškovės pateikdamos antrą kaltinimą.

271 Pagal suformuotą jurisprudenciją per administracinę procedūrą dėl kartelių Komisija turi užtikrinti teisę į gerą administravimą, įtvirtintą Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

272 Remiantis Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsniu, kiekvienas asmuo, be kita ko, turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos jo reikalus tvarkytų nešališkai. Šis nešališkumo reikalavimas apima, pirma, subjektyvų nešališkumą, reiškiantį, kad nė vienas bylą nagrinėjantis atitinkamos institucijos pareigūnas neturi reikšti šališkumo ar asmeninio palankumo, ir, antra, objektyvų nešališkumą, reiškiantį, kad institucija turi suteikti pakankamas garantijas, kad neliktų jokių pagrįstų abejonių dėl šališkumo (žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 155 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

273 Šis pagrindas susijęs tik su objektyvaus nešališkumo sąvoka. Ieškovės iš esmės teigia, kad yra pagrįstų abejonių dėl objektyvaus Komisijos nešališkumo, nes ji turėjo priimti sprendimą dėl savo pačios vertinimų pagrįstumo.

274 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad vien dėl šio kaltinimo šios bylos aplinkybėmis negali būti panaikintas ginčijamas sprendimas. Reikia pažymėti, kad kvalifikuodama nagrinėjamus pažeidimus ar nagrinėdama *Icap* dalyvavimą Komisija nesinaudojo diskrecija taip, kad ją būtų galima apkaltinti objektyvaus nešališkumo stoka, kaip parodo išsami kontrolė, kurią Bendrasis Teismas atlikto nagrinėdamas pirmąjį, antrąjį ir trečiąjį pagrindus.

275 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog ieškovės kritikuoja Komisijos išvadų, kad buvo padaryti pažeidimai dėl tikslo (pirmasis pagrindas) ir kad *Icap* dalyvavo darant tuos pažeidimus (antrasis ir trečiasis pagrindai), pagrįstumą.

276 Kiek tai susiję su, pirma, *Icap* dalyvavimu darant nagrinėjamus pažeidimus, klausimas, ar Komisijos objektyvaus nešališkumo galima stoka galėjo turėti įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui, painiojamas su klausimu, ar tame sprendime padarytas išvadas tinkamai pagrindžia Komisijos pateikti įrodymai (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 6 d. Sprendimo *Volkswagen / Komisija*, T-62/98, EU:T:2000:180, 270 punktą ir 2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Bavaria / Komisija*, T-235/07, EU:T:2011:283, 226 punktą), analizuoti nagrinėjant antrąjį ir trečiąjį pagrindus.

277 Taigi, darant prielaidą, kad Komisijos objektyvaus nešališkumo galima stoka galėjo lemti klaidingą išvadą, kad *Icap* dalyvavo darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą arba tam tikrais laikotarpiais 2007 m. UBS / RBS, *Citi* / RBS, *Citi* / DB ir *Citi* / UBS pažeidimus, reikia pažymėti, kad ginčijamas sprendimas šiuo aspektu jau turi būti panaikintas.

278 Kalbant apie kitas ginčijamo sprendimo išvadas, pažymėtina, kad neteisėtumas, susijęs su Komisijos objektyvaus nešališkumo galima stoka, gali lemti minėto sprendimo panaikinimą tik jei nustatoma, kad, nesant šio pažeidimo, šio sprendimo turinys būtų buvęs kitoks (2000 m. liepos 6 d. Sprendimo *Volkswagen / Komisija*, T-62/98, EU:T:2000:180, 283 punktas). Šioje byloje atliekant išsamią reikšmingų to sprendimo motyvų kontrolę buvo konstatuota, kad, išskyrus šio sprendimo 277 punkte paminėtus aspektus, Komisija teisiškai pakankamai įrodė *Icap* dalyvavimą darant penkis iš šešių nagrinėjamų pažeidimų.

279 Antra, kalbant apie ginčijamo sprendimo išvadą, kad buvo padaryti pažeidimai dėl tikslo, kartu reikia konstatuoti, jog pažeidimas, susijęs su Komisijos objektyvaus nešališkumo galima stoka, negalėjo turėti įtakos to sprendimo turiniui, nes atsakant į pirmą pagrindą buvo prieita prie išvados, kad taip kvalifikuojant nagrinėjamus pažeidimus nebuvo padaryta jokia teisės ar vertinimo klaida.

280 Todėl reikia atmesti ketvirtąjį pagrindą.

5. Dėl penktojo pagrindo, susijusio su baudų dydžio nustatymu

281 Šiuo pagrindu ieškovės ginčija joms skirtų baudų dydį. Šiuo tikslu jos pateikia kelis kaltinimus, įskaitant susijusį su nepakankamu ginčijamo sprendimo motyvavimu.

282 Bendrasis Teismas mano, kad iš pradžių reikia išnagrinėti būtent tą kaltinimą.

283 Ieškovės tvirtina, kad Komisija buvo saistoma savo 2006 m. gairių ir kad pagal tų gairių 37 punktą ji turėjo nurodyti priežastis, dėl kurių ji netaikė bendros savo metodikos. Jos mano, kad ginčijamame sprendime nėra pateikta tinkamo pagrindimo šiuo aspektu ir kad baudos turėjo būti nustatytos remiantis *Icap* gautais komisiniais už maklerio paslaugas. Jos priduria, kad Komisija taip pat nepakankamai motyvuoja skirtų baudų dydžio nustatymą. Jų manymu, Komisijos rašytinėse pastabose arba per susitikimą, įvykusį per administracinę procedūrą, paaiškinta metodologija yra pernelyg sudėtinga, savavališka ir netinkama.

284 Komisija, atsakydama į kaltinimą, kad buvo nepakankamai motyvuotas sprendimas neskaičiuoti baudos pagal su maklerio paslaugomis susijusias pajamas, atsikerta, kad jos motyvai yra aiškiai išdėstyti ginčijamo sprendimo 287 konstatuojamojoje dalyje.

285 Dėl teiginio, kad buvo nepakankamai motyvuotas taikytas baudų apskaičiavimo metodas, Komisija pažymi, jog per administracinę procedūrą ieškovės buvo informuotos apie metodą, kuris bus taikomas. Ji priduria, kad ginčijamas sprendimas teisiškai pakankamai motyvuotas, nes jame kalbama apie *Icap*

dalyvavimo darant nagrinėjamus pažeidimus rimtumą, trukmę ir pobūdį. Komisija pabrėžia, kad, nors ir neprivalėjo, ji savo rašytinėse pastabose pateikė papildomų paaiškinimų dėl tame sprendime naudotos metodologijos.

286 Reikia priminti, kad ginčijamo sprendimo 9.3 punkte, susijusiame su baudų dydžio apskaičiavimu, Komisija, pirma, pabrėžė taikiusi 2006 m. gairių 37 punktą, kuriame nurodyta, kad konkrečios bylos ypatybės arba būtinybė pasiekti atgrasomąjį poveikį atitinkamoje byloje gali pateisinti tai, jog ji nukrypsta nuo minėtose gairėse numatytos metodikos (286–288 konstatuojamosios dalys). Antra, ji pažymėjo, kad siekdama išvengti neproporcingų sankcijų ji taikė atitinkamą baudos sumažinimą nustatydama bazinį baudos dydį už *Citi* / UBS ir *Citi* / DB pažeidimus, dėl kurių ji suponavo, kad *Icap* ėmėsi tokių pačių veiksmų, tačiau nepateikė šio sumažinimo dydžio paaiškinimų (289 konstatuojamoji dalis). Trečia, dėl bazinio baudos dydžio nustatymo ji nurodė atsižvelgusi į nagrinėjamų pažeidimų sunkumą ir trukmę, taip pat į *Icap* dalyvavimo pobūdį, tačiau nepateikė paaiškinimų dėl šių elementų įtakos nustatytiems baziniams dydžiams (290–296 konstatuojamosios dalys). Ketvirta, kiek tai susiję su galutinio baudų dydžio nustatymu, kadangi nebuvo sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių ir nebuvo viršyta 10 % apyvartos viršutinė riba, šis dydis buvo nustatytas toks pat, kaip ir bazinis dydis (297–300 konstatuojamosios dalys).

287 Kaip pripažįstama suformuotoje jurisprudencijoje, SESV 296 straipsnio antroje pastraipoje numatyta pareiga motyvuoti yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurį reikia skirti nuo motyvų pagrįstumo klausimo, susijusio su ginčijamojo akto teisėtumu iš esmės. Šiuo požiūriu reikalaujamas motyvavimas turi atitikti atitinkamo akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti priimtos priemonės pagrindimą, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Būtent dėl individualių sprendimų motyvavimo pažymėtina, kad pareiga motyvuoti tokius sprendimus siekiama ne tik sudaryti sąlygas teisminei kontrolei, bet ir suteikti suinteresuotajam asmeniui pakankamai informacijos, kuri leistų žinoti, ar sprendimas gali turėti trūkumų, dėl kurių jo galiojimą galima ginčyti (žr. 2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 146–148 punktus ir nurodytą jurisprudenciją; 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 114 ir 115 punktus ir 2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 44 punktą).

288 Be to, reikalavimas motyvuoti turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes, be kita ko, akto turinį, pateiktų motyvų pobūdį ir akto adresatų ar kitų tiesiogiai ir konkrečiai su tuo aktu susijusių asmenų suinteresuotumą gauti paaiškinimus. Nereikalaujama motyvuojant išvardyti visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, nes klausimas, ar teisės akto motyvavimas atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant ne tik į jo formuluotę, bet ir į aplinkybes ir visas atitinkamą klausimą reglamentuojančias teisės normas (2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 150 punktas; 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 116 punktas ir 2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 45 punktas).

289 Tuo atveju, kai Komisija nusprendžia nukrypti nuo 2006 m. gairėse, kuriomis ji apribojo savo diskreciją nustatant baudų dydį, nustatytos bendros metodikos, remdamasi, kaip šiuo atveju, tų gairių 37 punktu, šie motyvavimo reikalavimai taikomi dar griežčiau (2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 48 punktas). Šiuo klausimu reikia priminti suformuotą jurisprudenciją, kurioje pripažįstama, jog gairėse nustatyta orientacinė elgesio taisyklė, nurodanti sektiną praktiką, nuo kurios konkrečiu atveju Komisija negali nukrypti, nenurodžiusi priežasčių, atitinkančių, be kita ko, vienodo požiūrio principą (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, neskelbiamas Rink., EU:C:2013:351, 53 punktą ir 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 60 punktą ir nurodytą jurisprudenciją). Šis motyvavimas turi būti dar tikslesnis dėl to, kad gairių 37 punkte neaiškiai nurodomi „tam tikros bylos ypatumai“, taigi Komisijai paliekama plati diskrecija taikyti išimtinį atitinkamų įmonių bazinių baudų dydžių koregavimą. Tokiu atveju dar svarbiau, kad Komisija

administracinėse procedūrose laikytųsi Sąjungos teisės sistemoje nustatytų garantijų, įskaitant pareigą motyvuoti (šiuo klausimu žr. 1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Technische Universität München*, C-269/90, EU:C:1991:438, 14 punktą).

290 Jurisprudencijoje dar kartą patikslinta, kad apie motyvus suinteresuotajam asmeniui iš principo turi būti pranešta kartu su jo nenaudai priimtu sprendimu. Motyvavimo nebuvimo negali ištaisyti tai, kad suinteresuotasis asmuo sprendimo motyvus sužino vykstant procesui Sąjungos teismuose (2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 149 punktas; 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *Alliance One International ir Standard Commercial Tobacco / Komisija*, C-628/10 P ir C-14/11 P, EU:C:2012:479, 74 punktas ir 2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 46 punktas).

291 Komisija turi motyvuoti sprendimą skirti baudą, visų pirma skirtos baudos dydį ir šiuo aspektu pasirinktą metodą (2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Jungbunzlauer / Komisija*, T-43/02, EU:T:2006:270, 91 punktas). Ji savo sprendime turi nurodyti vertinimo kriterijus, kurie leido jai nustatyti pažeidimo sunkumą ir trukmę, ir neprivalo pateikti išsamesnės informacijos arba skaičių, susijusių su baudos apskaičiavimo būdu (2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Schindler Holding ir kt. / Komisija*, T-138/07, EU:T:2011:362, 243 punktas). Vis dėlto ji turi paaiškinti elementų, į kuriuos atsižvelgta, lyginamąjį svorį ir įvertinimą (2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 61 punktas).

292 Nagrinėjamu atveju, pirma, reikia pažymėti, kad priežastys, dėl kurių Komisija pagal 2006 m. gairių 37 punktą nusprendė nukrypti nuo tose gairėse nustatytos metodikos, gali būti nustatytos remiantis ginčijamo sprendimo 287 konstatuojamąja dalimi. Tai lėmė aplinkybė, kad *Icap* nevykdė veiklos Japonijos jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių rinkoje, todėl atsižvelgimas į pardavimų vertę, t. y. gautas pajamas už maklerio paslaugas, negali parodyti nagrinėjamų pažeidimų sunkumo ir pobūdžio.

293 Antra, vis dėlto konstatuotina, kad ginčijamo sprendimo 287 konstatuojamojoje dalyje nepaaiškintas Komisijos pasirinktas alternatyvus metodas, o tik bendrai teigiama, kad baziniai dydžiai atspindi *Icap* dalyvavimo darant nagrinėjamus pažeidimus rimtumą, trukmę ir pobūdį, taip pat nurodoma būtinybė užtikrinti pakankamai atgrasantį baudų poveikį.

294 Taip suformuluota ginčijamo sprendimo 287 konstatuojamoji dalis neleidžia nei ieškovėms suprasti Komisijos pasirinktos metodikos pagrįstumo, nei Bendrajam Teismui jo patikrinti. Nepakankamai motyvuotos yra ir minėto sprendimo 290–296 konstatuojamosios dalys, kuriose nėra pateikta net menkiausios informacijos, kuri leistų suprasti ir patikrinti elementų, į kuriuos Komisija atsižvelgė nustatydama bazinį baudų dydį, reikšmę ir lyginamąjį svorį; taip pažeidžiama šio sprendimo 291 punkte nurodyta jurisprudencija.

295 Iš šalių rašytinių pastabų matyti, kad metodikos, kurią Komisija ketina naudoti apskaičiuodama baudų dydį, klausimas buvo nagrinėjamas per administracinę procedūrą vykusioje diskusijoje su ieškovių atstovais. Nors pagal šio sprendimo 288 punkte nurodytą jurisprudenciją ginčijamo akto motyvavimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į jo kontekstą, negalima daryti išvados, kad tokių tiriamojo pobūdžio ir neformalių diskusijų turinys gali atleisti Komisiją nuo pareigos ginčijamame sprendime paaiškinti metodiką, kurią ji taikė nustatydama skirtų baudų dydžius.

296 Atsiliepimo į ieškinį 176 punkte Komisija atkreipia dėmesį į penkių etapų testą, skirtą baziniam baudų dydžiui apskaičiuoti. Vis dėlto pagal šio sprendimo 290 punkte nurodytą jurisprudenciją į tokį per procesą Bendrajame Teisme pateiktą paaiškinimą negali būti atsižvelgta vertinant tai, kaip Komisija laikėsi pareigos motyvuoti.

297 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad, kiek tai susiję su *Icap* už nagrinėjamus pažeidimus skirtų baudų nustatymu, ginčijamas sprendimas yra nepakankamai motyvuotas.

298 Todėl penktąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu ir panaikinti visą ginčijamo sprendimo 2 straipsnį, nesant reikalo nagrinėti kitų kaltinimų pagal šį pagrindą ar šeštąjį pagrindą, kuris susijęs tik su minėto straipsnio teisėtumu.

299 Be to, kadangi naikinamas visas ginčijamo sprendimo 2 straipsnis, nėra reikalo nagrinėti ieškovių subsidiariai pateiktų reikalavimų dėl pakeitimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

300 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Tačiau, jeigu tai pateisinama atsižvelgiant į bylos aplinkybes, Bendrasis Teismas gali nuspręsti, kad, be savo bylinėjimosi išlaidų, šalis padengia dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų.

301 Nagrinėjamu atveju buvo patenkinta didžioji dalis ieškovių reikalavimų. Taigi tam, kad bylos aplinkybės būtų tinkamai įvertintos, reikia nuspręsti, kad Komisija turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas ir tris ketvirtadalius ieškovių bylinėjimosi išlaidų.

302 Galiausiai, kiek ieškovės prašo priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas ir „kitas išlaidas, susijusias su šiuo ginču“, reikia priminti, kad pagal Procedūros reglamento 140 straipsnio b punktą atlygintinomis laikomos būtinosios išlaidos, kurias dėl proceso patyrė šalys.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (antroji išplėstinė kolegija)

nusprendžia:

1. **Panaikinti 2015 m. vasario 4 d. Europos Komisijos sprendimo C(2015) 432 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (AT.39861 – Jenos palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės) 1 straipsnio a punktą, kiek jis susijęs su laikotarpiu nuo 2007 m. rugpjūčio 22 d.**

2. **Panaikinti Sprendimo C(2015) 432 *final* 1 straipsnio b punktą.**

3. **Panaikinti Sprendimo C(2015) 432 *final* 1 straipsnio d punktą, kiek jis susijęs su laikotarpiu nuo 2010 m. kovo 5 d. iki balandžio 27 d.**

4. **Panaikinti Sprendimo C(2015) 432 *final* 1 straipsnio e punktą, kiek jis susijęs su laikotarpiu iki 2010 m. gegužės 18 d.**

5. **Panaikinti Sprendimo C(2015) 432 *final* 1 straipsnio f punktą, kiek jis susijęs su laikotarpiu iki 2010 m. gegužės 18 d.**

6. **Panaikinti Sprendimo C(2015) 432 *final* 2 straipsnį.**

7. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

8. ***Icap plc, Icap Management Services Ltd* ir *Icap New Zealand Ltd* padengia vieną ketvirtadalį savo bylinėjimosi išlaidų.**

9. **Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas ir iš jos priteisiami trys ketvirtadaliai *Icap, Icap Management Services* ir *Icap New Zealand* bylinėjimosi išlaidų**.

Prek Buttigieg Schalin

Berke Costeira

Paskelbta 2017 m. lapkričio 10 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

I. Ginčo aplinkybės 2

A. Administracinė procedūra, per kurią buvo priimtas ginčijamas sprendimas 3

B. Ginčijamas sprendimas 3

1. Nagrinėjami produktai 3

2. „Icap“ inkriminuojami veiksmai 3

3. Baudos apskaičiavimas 4

II. Procesas ir šalių reikalavimai 5

III. Dėl teisės 6

A. Dėl vieno dokumento ir vieno reikalavimo priimtinumo 6

1. Dėl ketvirtojo ieškovių reikalavimo priimtinumo 6

2. Dėl vieno ieškovių rašto priimtinumo ginčijimo 6

B. Dėl reikalavimų panaikinti 7

1. Pirmasis pagrindas, siejamas su konkurencijos apribojimo ar iškraipymo „dėl tikslo“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, aiškinimu ir taikymu 7

2. Dėl antrojo pagrindo, siejamo su teisės klaidomis, padarytomis taikant sąvoką „padėjimas“, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir jurisprudenciją 13

a) Dėl antros dalies, siejamos su tuo, kad Komisija netinkamai taikė jurisprudencijoje nustatytus „padėjimo“ kriterijus 14

1) Dėl pirmo kaltinimo, susijusio su tuo, kad nebuvo įrodyta, jog „Icap“ žinojo apie atitinkamų bankų slaptą susitarimą dėl tam tikrų iš šešių nagrinėjamų pažeidimų 15

i) Dėl Komisijos pateiktų įrodymų, kad „Icap“ žinojo apie RBS vaidmenį darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą 17

ii) Dėl Komisijos pateiktų įrodymų, kad „Icap“ žinojo apie RBS vaidmenį darant 2008 m. UBS / RBS pažeidimą 18

iii) Dėl įrodymų, kad „Icap“ žinojo apie DB ir UBS vaidmenį darant „Citi“ / DB ir „Citi“ / UBS pažeidimus 19

2) Dėl trečio kaltinimo, kuriuo ginčijama „Icap“ pagalba įgyvendinant bendrus atitinkamų bankų tikslus 21

3) Dėl antro kaltinimo, kuriuo ginčijamas „Icap“ noras padėti siekti atitinkamiems bankams bendrų tikslų 22

b) Dėl trečios dalies, grindžiamos ginčijamo sprendimo motyvų, susijusių su tuo, kad „Icap“ naudojosi savo ryšiais siekdama padaryti įtaką tam tikrų bankų pasiūlymams, klaidingumu . 23

c) Dėl pirmos ieškinio pagrindo dalies, siejamos su teisinio saugumo principo pažeidimu 23

3. Dėl trečiojo pagrindo, siejamo su nagrinėjamų pažeidimų trukmės klaidingu apskaičiavimu 25

a) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant 2007 m. UBS / RBS pažeidimą trukmės 28

b) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant „Citi“ / RBS pažeidimą trukmės 29

c) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant „Citi“ / DB ir „Citi“ / UBS pažeidimus trukmės 30

d) Dėl „Icap“ dalyvavimo darant UBS / DB pažeidimą trukmės 31

4. Dėl ketvirtojo pagrindo, siejamo su nekaltumo prezumpcijos ir gero administravimo principų pažeidimu 31

5. Dėl penktojo pagrindo, susijusio su baudų dydžio nustatymu 34

Dėl bylinėjimosi išlaidų 37